

IS: WARLORDS OF STATE-BUILDERS?

Wetenschappelijke verhandeling
Aantal woorden: 21.594

Sam Nuel

Stamnummer: 01270945

Promotor: Prof. dr. Brecht De Smedt

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting Conflict en Development

Academiejaar: 2016 - 2017

Abstract

Sinds 2014 slaagde IS er in om grote gebieden te veroveren in Irak en Syrië en er een bestuurscapaciteit uit te bouwen. Sommigen argumenteren dat IS zich hierbij transformeerde in een functionerende staat. Dit stuit op veel kritiek aangezien velen de groepering als niets meer zien dan een extremistische terreurbeweging. Dit negeert veel van de dagelijkse realiteiten die zich afspelen in conflictgebieden. Dit onderzoek probeert dergelijke tekortkomingen te overkomen en tracht via de wetenschappelijke literatuur omtrent warlordism en state-building na te gaan welke vormen het bestuur van IS aanneemt. De behandelde literatuur toont aan hoe meer gesofisticeerde vormen van warlords mogelijk een soort van 'gedeeltelijke' legitimiteit ontwikkelen en zichzelf transformeren in een proto-staat of een vorm van rebel governance.

IS beantwoordt hierbij in belangrijke mate aan de kenmerken van warlordism maar de organisatie toont net op het vlak van de legitimiteit een beweging weg van een vorm van warlordism aan. Er is dan sprake van het ontwikkelen van een set van instituties, gebruiken en bewindspraktijken door gewapende groeperingen om het sociale en politieke leven van burgers te reguleren. De legitimiteit van IS heeft hierbij duidelijk de grens van pure militaire legitimiteit overschreden en de organisatie maakt onderbouwde pogingen om ook een politieke legitimiteit te bestendigen onder de bevolking van het door hen gecontroleerde gebied.

Ter conclusie kan men stellen dat IS geslaagd is in het overgaan van een vorm van warlordism naar een project van state-building. Ondanks dat men over enkele kenmerken van daadwerkelijk bestuur beschikt, blijkt men toch niet in staat om dit project in stand te houden. Het best definieert men IS als een religieuze terroristische organisatie die een rudimentaire vorm van rebel governance uitvoert. Kortom, het is mogelijk om het project van IS als een vorm van state-building te zien.

Woord Vooraf

Graag wil ik hier enkele personen bedanken die mij geholpen hebben bij het tot stand komen van deze masterproef. Ik wil voornamelijk de promotor van mijn masterproef, prof. dr. Brecht De Smedt, bedanken voor de steun en bijdrage die ik ontving bij de ontwikkeling van dit werk. Naast de literatuur die aangeboden werd, waren ook de vele tips en opmerkingen met betrekking tot de inhoud en structuur van deze masterproef van groot belang. Ik zou hem graag willen bedanken om steeds paraat te staan en mij van advies te voorzien. Ten slotte, bedank ik ook mijn familieleden, vrienden en medestudenten die een bijdrage geleverd hebben tot het verwezenlijken van deze masterproef door hun ondersteuning en vertrouwen.

Inhoudsopgave

Abstract	I
Woord Vooraf.....	II
Lijst van de tabellen en figuren	IV
1. Inleiding	1
1.1 Situering	1
1.2 Historische achtergrond	1
2. Probleemstelling.....	2
2.1 Onderzoeksvraag.....	3
3. Methodologie en onderzoeksopzet	4
4. Theoretisch Luik	6
4.1 Warlordism	6
4.1.1 Definitie en kenmerken	6
4.1.2 Verschillende vormen.....	9
4.1.3 Deelconclusie.....	11
4.2 State-building	13
4.2.1 Definitie en kenmerken	13
4.2.2 Deelconclusie.....	17
5. Kenmerken IS.....	19
5.1 Beschrijvend luik.....	19
5.2 Toepassing theorie	24
5.2.1 Warlordism	24
5.2.2 State-builders	30
5.2.3 Legitimiteit.....	31
5.2.4 Argumenten contra	36
6. Conclusie	41
Lijst van de geraadpleegde werken.....	I

Lijst van de tabellen en figuren

Figuur 1 ISIS Governance Areas As of July 2014 (Caris & Reynolds, 2014).	21
Figuur 2 Territory ISIS controls, as of September 10th (Institute for the Study of War, 2014).	25
Figuur 3 Islamic State Territorial Losses Between January 2015 and 3 April 2017 (IHS Markit, 2017).	26

1. Inleiding

1.1 Situering

De Islamitische Staat of kortweg IS (ook wel gekend als ISIS, ISIL of Daesh) is één van de machtigste krachten in Syrië en Irak. De organisatie is voornamelijk een jihadistische groepering die gebruik maakt van de instabiliteit in de regio om een kalifaat, ofwel een transnationale 'Islamitische staat' op basis van de sharia te stichten. De groep ontstond in 2006 na de invasie van Irak door de VS en werd gevormd uit verschillende Irakese bewegingen die bij al-Qaeda aangesloten waren. Sinds 2014 braken er openlijke vijandigheden tussen beide groeperingen uit. IS staat sindsdien gekend door haar extremere methodes die zelfs afgekeurd worden door al-Qaeda en andere extremistische groeperingen actief in de regio. IS tracht haar territoriale controle uit te breiden en een staat te stichten in het grensgebied van Irak en Syrië (Khalaf, 2015).

De organisatie begon met aandacht te trekken van de internationale media in juni 2014 met de overname van Mosoel, de derde grootste stad van Irak, en het vervolgens uitroepen van het kalifaat in Irak en Syrië op 29 juni 2014. Deze media-aandacht bleef de opeenvolgende maanden enkel toenemen met de verovering van gebieden in Irak en Syrië. Verhalen over de activiteiten van de organisatie waaronder ontvoeringen, sektarisch geweld, martelingen, onthoofdingen, meedogenloze behandeling van lokale minderheidsgroepen, massa-executies en terroristische aanslagen zijn schering en inslag (De Brabander, 2015; Nuruzzaman, 2015; Zelin, 2014a; Zhang & Hellmueller, 2016).

De aanwezigheid van IS wordt gezien als een serieuze intercontinentale bedreiging die verschillende landen en regio's over de gehele wereld treft (Zhang & Hellmueller, 2016). Zo werd de groep als een terroristische organisatie bestempeld door zowel de Verenigde Naties als de Europese Unie en verschillende andere landen waaronder de VS, het Verenigd-Koninkrijk, Canada, Australië, Turkije, Saudi-Arabië, Israël etc. (Ras, 2015). Bovendien heeft de groepering een internationaal lidmaatschap. Zo is de groepering, naast Syrië en Irak, ook actief in verschillende andere landen waaronder Egypte, Libië, Jordanië en Libanon. Naast Noord-Afrika en het Midden-Oosten opereert IS ook in andere delen van de wereld zoals Zuidoost-Azië met onder andere activiteiten in Pakistan en de Filipijnen (De Brabander, 2015; Mehsud & Bukhari, 2014; Zavadski, 2014).

1.2 Historische achtergrond

IS functioneerde initieel als een terroristische organisatie. Vervolgens verlegde de organisatie haar focus en ging ze over tot het veroveren van grondgebied (Arango, 2015). De groepering vindt haar oorsprong in de burgeroorlogen in Irak en Syrië. Irak wordt sinds de inval van de Verenigde Staten in maart 2003, met de val van Saddam Hoessein tot gevolg, geteisterd door opstanden en gewelddadigheden. De vernietiging van de Iraakse instituties door de VS en dan voornamelijk de ontmanteling van de Ba'ath-partij en het leger, creëerden een machtsvacuüm met een felle machtsstrijd tot gevolg (Gerges, 2014). IS als organisatie komt voort uit een tak van al-Qaeda in Irak die werd opgezet na deze Amerikaanse inval in 2003. Deze afdeling werd geleid door de Jordaniër al-Zarqawi. Deze ging zo ver in het geweldsgebruik en organiseren van aanslagen dat zelfs de top van al-Qaeda kritiek uitte op hem (Wagemakers, 2014).

Ook buurland Syrië verkeerde al langere tijd in een staat van onrust. De Syrische crisis begon op 15 maart 2011 als een opstand gericht tegen het autoritaire regime van president Bashar al-Assad. Dit ten gevolge van de structurele problemen die reeds langer aanwezig waren in het land zoals de sociale,

politieke en economische onvrede die zich manifesteerde bij de lagere sociale klassen. Al snel sloeg deze crisis om in een heuse burgeroorlog. Na toenemende kritiek tijdens het conflict in Syrië in 2011 scheurde de al-Qaeda afdeling zich af en ging het verder met haar activiteiten onder de naam ISIS (of ook wel ISIL). De zogenaamde 'proxy war' (oorlog bij volmacht) die volgt door middel van steun van internationale mogendheden aan de verschillende partijen in het conflict stortte het land in een spiraal van geweld. De Syrische crisis evolueerde uiteindelijk in een burgeroorlog die ondertussen reeds jaren duurt. Beide conflicten zorgen voor een opkomst van extremistische groeperingen waaronder al-Qaeda, het voormalige Jabhat al-Nusra¹ en ook IS (Achcar, 2016; Belga, 2016; De Brabander, 2015; Hallaj, 2015; Wagemakers, 2014).

Omwille van haar goede militaire organisatie slaagde IS er in om in ijlt tempo grote gebieden te veroveren in zowel Irak als Syrië (Fromson & Simon, 2015; Gerges, 2014). Zelin (2014b) ziet deze territoriale bezitting en expansie als een ongewone vorm van verzet en staatsvorming die nog nooit eerder voorkwam bij islamitische rebellen (Zelin, 2014b). De organisatie staat gekend voor haar radicale overtuigingen en fundamentalistische interpretatie van de Koran (Gerges, 2014). Deze en vele andere aspecten van de organisatie maken het een interessant onderwerp van onderzoek.

2. Probleemstelling

IS wordt gezien als een radicale militante groep en een extremistische terreurbeweging. Ze wordt beschreven als een soennitische jihadistische-salafistische groepering (De Brabander, 2015; De Schepper, 2015; Zhang & Hellmueller, 2016). Door middel van de jihad, een gewapende strijd, beoogt IS een islamitische staat op te bouwen met een politiek systeem dat steunt op de islamitische religieuze regels en wetten (De Schepper, 2015).

Williams (2016) vestigt de aandacht op het feit dat de westerse media voor het merendeel een typische negatieve afbeelding van de groep weergeven. Door middel van het afbeelden van de groep als barbaars en brutaal helpt men IS in haar objectief, het verspreiden van angst onder het westerse publiek. Dit tot op het punt dat de organisatie gezien wordt als een vijand van het westen (Williams, 2016). Williams (2016) definieert de dramatische en schokkende inhoud van de berichtgeving als aantrekkelijk voor de westerse media. Bovendien vertonen de media ook een tendens om een focus op militaire activiteiten in het gebied te verkiezen boven andere activiteiten die er zich afspelen (Williams, 2016).

Ook Zhang & Hellmueller (2016) wijzen op de nadruk die in algemene CNN-verslaggeving gelegd wordt door de politieke elite van de VS op IS als een terroristische groepering en de politieke en ideologische bedreigingen dat het met zich meebrengt. Verder onderzoek toont ook aan dat de complexe problematiek van het onderwerp in westerse media vaak eerder ingetogen weergegeven wordt. Er wordt een ongecivileerd en archaisch beeld van IS geschetst. De 'staat' van de Islamitische Staat wordt weggemoffeld. Hierin wordt er zelfs gerefereerd aan het oriëntalisme als een bevooroordeelde representatie van de thematiek zonder een degelijke uitleg over de achtergrond (Morgan, 2016; Wibishet, 2016).

---

¹ Het al-Nusra Front werd beschouwd als de Syrische tak van al-Qaeda. Ondertussen scheurde de beweging zich af van al-Qaeda en werd de naam van de groep gewijzigd in Jabhat Fateh al-Sham en vervolgens Tahrir al-Sham (Arnoudt, 2016; De Greef, 2017).

Hierbij rijst de vraag hoe er naar de groep gekeken moet worden. Hoewel er een brede consensus bestaat over de groepering als een extremistische terreurbeweging, wordt IS toch niet gezien als een echte staat, maar veeleer als een stel warlords en een gewapende groep (De Brabander, 2015; De Schepper, 2015; Hallaj, 2015; Zhang & Hellmueller, 2016). Zoals eerder vermeld wordt de groep door vele landen en organisaties als een terroristische organisatie bestempeld (cf. supra). Ook Pietrucha (2016) verwijst naar het feit dat de er bij de overheid van de VS, althans op retorisch vlak, sprake is van een tendens om IS als een louter opstandige beweging te behandelen in plaats van als een statelijke entiteit. Hierbij merkt hij ook op dat zelfs wanneer men naar de organisatie verwijst als 'the Islamic State' dit vaak voorafgegaan wordt door woorden zoals 'de zogenaamde' of 'zelfverklaarde' of de woorden worden gewoonweg tussen aanhalingstekens geplaatst (Pietrucha, 2016).

Kalyvas (2015) stelt dat hoewel een focus op IS als terroristische organisatie zeker gewettigd is, er ook de alternatieve mogelijkheid bestaat om IS als een 'revolutionaire' gewapende groepering te zien. Ook andere auteurs verwijzen naar IS als een 'staatsbouwende organisatie' (Arango, 2015; Pietrucha, 2016). Deze framing impliceert een andere benadering van IS en soortgelijke jihadistische groeperingen (Kalyvas, 2015).

Nu rijst uiteraard de vraag in welke mate de organisatie slaagt in haar opzet van een staat op te bouwen en ook als organisatie effectief zo te functioneren. Slaagt de organisatie er werkelijk in een staat uit te bouwen? Of is er eerder sprake van aspecten die wijzen op een militante beweging?

De vraagstelling van dit onderzoek is dus om na te gaan in welke mate de organisatie IS voldoet aan de kenmerken die geassocieerd worden met state-building. Een interessant concept in deze discussie is de term 'warlordism' (Giustozzi, 2003). In dit onderzoek zal er ook gebruik gemaakt worden van theorieën omtrent warlordism aangezien deze samen met de theoretische concepten van state-building een duidelijke weerspiegeling mogelijk maken met betrekking tot de kenmerken van IS zelf. Valt de groep hierbij eerder te classificeren als een groep van 'warlords', die dus voornamelijk de nadruk legt op militaire activiteiten van de groepering, of is er toch meer sprake van een vorm van 'state-builders', die de louter militaire activiteiten overstijgt en ook politieke doeleinden nastreeft zoals bijvoorbeeld het uitbouwen van een staat?

De bedoeling is hierbij niet om een dichotomie te creëren tussen deze twee concepten maar uit beide theorieën te leren en een soort van tweerichtingsverkeer te creëren. Deze concepten sluiten elkaar immers niet uit maar kunnen door middel van interactie een aanvulling vormen waarbij men vervolgens de desbetreffende relevante aspecten kan afwegen ten opzichte van de organisatie en streefdoelen van IS. Op deze wijze kunnen we meer over de organisatie zelf leren en een duidelijk beeld schetsen van haar werking. Bovendien kunnen we zo ook meer leren over het bredere veld in de literatuur en hiertoe een bijdrage leveren.

2.1 Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag: In welke mate is de Islamitische Staat een organisatie van 'warlords' of van 'state-builders' en hoe kunnen we dit gebruiken om de organisatie en het bestuur van IS te begrijpen?

Bijvragen:

- Hoe definieert men warlords en wat zijn de kenmerken?
- Hoe definieert men state-builders en wat zijn de kenmerken?
- Hoe onderscheidt men beide concepten? Sluiten beide concepten elkaar uit?

- Welke kenmerken vertoont IS?
- Wat leert de casus van IS ons over warlordism en processen van staatsvorming?

3. Methodologie en onderzoeksopzet

Het betreft hier kwalitatief onderzoek. Het gaat om het beschrijven en begrijpen van de empirische werkelijkheid. Hierbij wordt er rekening gehouden met de context waarin de specifieke fenomenen zich voordoen. Dit heeft voornamelijk betrekking op de situatie in Irak en Syrië vanaf 2014. Dit is een beschrijvend en explorerend onderzoek die de activiteiten en organisatie van IS tracht te beschrijven. Er wordt dus gebruik gemaakt van kwalitatieve gegevens aangezien dit niet in getallen samengevat kan worden. Deze kwalitatieve gegevens leiden tot een beter inzicht van de complexe werkelijkheid die zich momenteel afspeelt in de regio (Van Thiel, 2007).

De case study is de gekozen onderzoeksstrategie. De case study is een gedetailleerd onderzoek naar één bepaald voorbeeld. Dit is een geschikte onderzoeksstrategie omdat het hier gaat om het verwerven van inzicht in het proces van 'warlordism' en 'state-building'. De gevalstudie maakt het mogelijk om de nodige diepgang te bereiken. Bij deze vorm van onderzoek is er immers sprake van het verkennen, beschrijven, diagnosticeren en evalueren van een hedendaags fenomeen. Bij de case study vindt het onderzoek plaats in de natuurlijke context. Dit laat toe om gegevens te verzamelen en te analyseren op verschillende niveaus (Flyvbjerg, 2006; Van Thiel, 2007).

De casus betreft de groepering 'IS' en haar territorium in Syrië en Irak vanaf juni 2014 tot nu aangezien de rudimentaire infrastructuur van administratie en bestuur die IS opbouwt zich voornamelijk situeert in de desbetreffende veroverde gebieden (Gerges, 2014). Voor het onderzoek wordt er gebruik gemaakt van een literatuurstudie. Er werd in dit onderzoek voornamelijk gebruik gemaakt van bestaande wetenschappelijke literatuur. Er is sprake van een combinatie van voornamelijk Engelstalige maar ook Nederlandstalige literatuur om inzichten te bekomen. Hierbij wordt er op systematische wijze grondig gezocht naar relevante onderzoeken en literatuur. De onderzoeksresultaten worden volgens relevantie met betrekking tot de context van het onderzoek geselecteerd en vervolgens gesynthetiseerd met als doel om een betrouwbare analyse uit te voeren en een overzicht te creëren. De informatie wordt in hoofdzaak uit documenten gehaald, het gaat hierbij over zowel primaire als secundaire bronnen. Er volgt een inventarisatie van veronderstellingen en doelstellingen uit de verschillende documenten na een inhoudsanalyse (wetenschappelijke tijdschriftartikels, rapporten etc.). Deze inhoudsanalyse heeft als doel om veralgemeningen mogelijk te maken en conclusies te kunnen trekken (Cook, Mulrow, & Haynes, 1997; De Ridder, 1994; Glasziou, Irwig, Bain, & Colditz, 2001; Neuendorf, 2002).

Het is hierbij ook interessant om kort de problematiek aan te halen omtrent het verzamelen van concrete gegevens met betrekking tot dit onderwerp. De meeste info in dit onderzoek komt immers voort uit literatuuronderzoek van diverse documenten die zowel primaire als secundaire bronnen omvatten. Deze info wordt op verschillende manieren bekomen. Zo is er de mogelijkheid van info die voortkomt van connecties met mensen in de 'westerse wereld', leden die zijn overgelopen van kant, undercoveroperaties, info die beschikbaar wordt eens gebied heroverd wordt op de groepering, veldwerk door journalisten ter plekke, het afluisteren van communicatie tussen leden van IS, cyberaanvallen gericht tegen de groepering, interviews met voormalige militaire functionarissen van de VS en huidige en/of voormalige leden van IS maar ook onder andere het verspreiden van info en publicaties via haar verschillende diensten en het gebruik van sociale media door IS zelf (Bilger, 2014;

Farwell, 2014; Ingram, 2015; Weiss & Hassan, 2015). Bovendien kan men hierbij ook de vraag stellen hoe betrouwbaar deze bronnen effectief zijn. Zo moet men immers ook sceptisch staan tegenover bepaalde uitspraken door de enorme sociale druk waaronder deze mensen onder controle van IS leven. Hierbij kan bepaalde berichtgeving echter in voldoende mate voorkomen dat ze enige basis van realiteit suggereren, al dan niet gedeeltelijk (Fromson & Simon, 2015).

In eerste instantie wordt er in het theoretisch luik een overzicht gegeven van de belangrijkste bevindingen uit de literatuurstudie. Hierbij wordt er vooral aandacht besteed aan de concepten van warlordism en state-building. Vervolgens wordt er een schets gemaakt van IS als groepering qua activiteiten en organisatie, dit alles afgebakend in functie van de context van het onderzoek. Zo wordt er minder aandacht besteed aan de militaire activiteiten en meer gekeken naar wat de organisatie bewerkstelligt in het territorium dat ze controleert qua activiteiten en bestuur. En ten slotte wordt er nagegaan in welke mate de concepten en bijhorende literatuur van toepassing zijn op de desbetreffende situatie van IS. Hierbij wordt er ook aandacht besteed aan wat de case van IS ons leert over de staat/warlords, wat draagt dit bij aan ons begrip over dergelijke situaties? De bedoeling is hierbij niet om een dichotomie te creëren. Deze concepten sluiten elkaar immers niet uit maar kunnen door middel van interactie een aanvulling vormen waarbij men vervolgens de desbetreffende relevante aspecten kan afwegen ten opzichte van de organisatie en streefdoelen van IS. Op deze wijze kunnen we meer over de organisatie zelf leren en een duidelijk beeld schetsen van haar werking. Bovendien kunnen we zo ook meer leren over het bredere veld in de literatuur en hiertoe een bijdrage leveren.

4. Theoretisch Luik

4.1 Warlordism

4.1.1 Definitie en kenmerken

Sinds enkele jaren wordt de term 'warlordism' gehanteerd voor het beschrijven van de competitie tussen militaire groeperingen in landen die in crisissituaties verkeren. Het is een populaire term die zowel door de pers als academici gehanteerd wordt (Giustozzi, 2003). Warlordism wordt geassocieerd met zogezegde 'failed states'. De vaak brutale heerschappij van de warlord(s) maakt het landen erg moeilijk om langdurige veiligheid en economische groei te bekomen. Warlordism moet niet gezien worden als een recent fenomeen. Zo komt warlordism voor in verschillende geografische locaties en dit doorheen de geschiedenis (Marten, 2007). De term 'warlord' verwijst naar een specifiek politiek fenomeen dat doorheen de geschiedenis bestaat en tot op de dag van vandaag blijft voorkomen in de wereld op plaatsen waar de staat als zwak beschouwd wordt. De term vindt zijn oorsprong in China in het begin van de 20ste eeuw. Tegenwoordig wordt de term vaak geassocieerd met Sub-Sahara-Afrika maar het fenomeen is zeker en vast niet beperkt tot de niet-westerse wereld. De term warlord kan zowel naar mannen als vrouwen verwijzen (Marten, 2012).

Giustozzi (2005) bemerkt dat de opinie omtrent hoe een 'warlord' exact gedefinieerd moet worden nogal verdeeld is, niet in zijn minst omdat de term gehanteerd wordt bij situaties die sterk variëren waaronder bijvoorbeeld Sierra Leone, Afghanistan en de Balkan (Giustozzi, 2005). Een belangrijke definitie met betrekking tot dit onderwerp komt van Marten (2007, 2012). Marten (2007, 2012) geeft wel meteen zelf aan dat het gebruiken van de term 'warlord' (ofwel krijgsheer in het Nederlands) controversieel is. Zo zou er geen duidelijke definitie bestaan van de term, noch in de algemene omgang noch in de wetenschappelijke literatuur die er omtrent het onderwerp bestaan. Bovendien verwijst Marten (2007, 2012) ook naar het feit dat sommigen de term als 'gevaarlijk' of zelfs 'oriëntalistisch' beschouwen. Zo zou de term door sommigen in het westen gebruikt worden om mensen met andere politieke opvattingen te beschrijven (Marten, 2007, 2012).

Giustozzi (2005) geeft enkele punten van discussie weer. Zo is er de grootste belangstelling rond de vraag of warlords voornamelijk gemotiveerd worden door economische motieven en financiële hebzucht. Verschillende academici argumenteren immers dat deze interesse van warlords in economische winst ook gerelateerd kan worden aan hun nood om legers te onderhouden en hun volgelingen te belonen en dit dus niet noodzakelijk enkel toegewezen kan worden aan pure financiële hebzucht. Een ander punt van discussie is de vraag of warlords noodzakelijkerwijze als 'parasitair' bestempeld moeten worden voor de handel, grondstoffen en rijkdommen van een land. Deze opvatting wordt immers door velen gedeeld en gaat hand in hand met de bewering dat warlords geen interesse hebben in de voorziening van publieke diensten en goederen (Giustozzi, 2005). In de literatuur van Reno (1999, 2002) wordt er een soortgelijke opvatting weergegeven. Bovendien is er ook de kwestie van legitimiteit (Giustozzi, 2005).

Reno (1999, 2002) identificeert het onderscheid tussen collectieve en private belangen als het hoofdonderscheid tussen staten en warlords. Volgens de auteur gaat het hem hier om een overwinning van informele netwerken die als een 'schaduw staat' beschouwd kunnen worden en bijgevolg leiden tot de (bijna) uitsluiting van statelijke bureaucratieën. Volgens Reno (1999, 2002) vertonen warlords dus meer gelijkenissen met de maffia dan met de overheid. Er bestaan mogelijk wel

situaties waarbij vormen van collectieve en private autoriteit op elkaar gelijken maar volgens Reno (1999, 2002) is er een cruciaal verschil tussen deze vorm van organisatie en een conventionele staat. Dit cruciale verschil ligt hem in het feit dat de inwoners niet de veiligheid genieten waar ze recht op hebben als lid van een staat. Het geweld van krijgsheren moet volgens hem dus ook niet gezien worden als een rebellie. Het reflecteert manoeuvres van politici en 'gemarginaliseerden' die hun positie in de staat willen heronderhandelen (of zelfs forceren). Het kan dus niet gezien worden als een versie van een sociale strijd die tot hervorming zal leiden (Reno, 1999, 2002).

Marten (2007) bemerkt dat Reno (1999, 2002) geen duidelijke definitie geeft van warlords en bijgevolg dus ook geen onderscheid maakt met andere vormen van heerschappij. Reno (1999, 2002) definieert warlords naargelang hun stijl van politieke economie. Warlords worden gezien als actoren die werken vanuit eigenbelang en die uit zijn op persoonlijke welvaart en macht. Hierbij is er geen voorziening van publieke goederen en zijn ze enkel uit op het voorzien van private goederen en diensten aan ontvangers die voorzichtig uitgekozen werden (Marten, 2007).

Marten (2007) beweert dat deze visie op warlords als ééndimensionale bandieten die naar believen blind geweld hanteren op de bevolking veelal niet strookt met de realiteit. Ook Giustozzi (2005) toont aan dat deze rigide karakterisering van warlords als pure parasieten vaak tegengesproken wordt door veldwerk. Zo kunnen warlords ook infrastructuur en diensten leveren. Verschillende studies tonen immers aan dat warlords geneigd zijn om op zijn minst een publieke voorziening van veiligheid te bewerkstelligen (Giustozzi, 2005; Marten, 2007).

Om deze redenen geeft Marten (2012) een duidelijke en objectieve definitie van de term 'warlords'. De definitie gaat als volgt: "Warlords are individuals who control small pieces of territory using a combination of force and patronage... Warlords rule in defiance of genuine state sovereignty but through the complicity of state leaders" (Marten, 2012, p. 3).

Marten (2007, 2012) geeft hierbij vier cruciale kenmerken weer van warlords die we in het algemeen over verschillende cases heen kunnen waarnemen:

- a) Het gaat om getrainde militaire individuen die voordeel nemen van de desintegratie van de centrale autoriteit om controle te nemen over (relatief) kleine gebieden.
- b) Hun acties zijn gemotiveerd op basis van eigenbelang, niet op basis van ideologie.
- c) Hun autoriteit is gebaseerd op charisma en vormen van patronage ten opzichte van hun volgers.
- d) Ze komen in opstand tegen de staatssoevereiniteit maar dit door de medeplichtigheid van staatsleiders.

Soortgelijke kenmerken vinden we terug in de definities van Sheridan (1966) en Lary (1980). Een gevolg van warlordism is de fragmentatie van de politieke en economische arrangementen doorheen het desbetreffende land (Marten, 2007). Zowel Giustozzi (2005) als Marten tonen aan dat warlords ook infrastructuur en diensten kunnen leveren. Andere activiteiten die Marten (2012) associeert met warlordism zijn onder andere het heffen van belastingen, het verlenen van veiligheid aan ondernemingen door middel van de inzet van persoonlijke militias, het beschermen van doorvoer en het herverdelen van welvaart aan de lokale bevolking door middel van publieke voorzieningen (Marten, 2012).

Giustozzi (2003, 2005) argumenteert dat de verleiding om elke leider van een militia of onregelmatige gewapende groep als een warlord te beschrijven, vermeden moet worden. Dit zou immers tot een te brede en algemene definitie leiden. Volgens Giustozzi (2003, 2005) is een warlord dus een specifiek type van heerser wiens basiskarakteristieken gebaseerd zijn op de onafhankelijkheid ten opzichte van een hogere autoriteit en de controle over een 'privéleger' dat enkel naar de desbetreffende persoon luistert. De macht van de warlords is hierbij grotendeels gebaseerd op militaire macht en/of charisma. Bovendien heerst er ook een gebrek aan volledige legitimiteit onder de bevolking van het gecontroleerde gebied (Giustozzi, 2003, 2005).

Ook Giustozzi (2003, 2005) geeft verschillende kenmerken mee van wat een warlord is waarover onder academici een algemene overeenstemming bestaat:

- 1) Erkenning als legitieme en misschien zelfs charismatische militaire leider, omwille van het vermogen tot het voorzien van belangrijke diensten aan ondergeschikte commandanten, zoals leiderschap, coördinatie, logistiek en mogelijk andere aspecten waaronder buitenlandse relaties.
- 2) Nood aan periodieke succesvolle militaire campagnes om de legitimiteit te onderhouden en de rol te justifiëren.
- 3) Volledige en autonome controle over een militaire macht, die naar believen gehanteerd kan worden.
- 4) Het uitvoeren van politieke macht over een deel van een territorium van een staat waar de centrale autoriteit ineengestort of verzwakt is.
- 5) Gebruik van geweld om de macht te behouden.
- 6) Weinig tot geen politieke legitimiteit (ten gevolge van vorige punt).
- 7) Neo-patrimoniale attitude ten opzichte van de bestuursvorm. Institutionaliserings is bijgevolg slechts gering of helemaal niet aanwezig.
- 8) Enkel of voornamelijk geïnteresseerd in de eigen voordelen. Er wordt niet gevochten voor een 'hoger doel', hoewel men mogelijk wel claimt dat er regionale of sektarische belangen vertegenwoordigd worden.
- 9) Geen interesse in het veranderen van de aard van de staat die men tracht omver te werpen. Bijgevolg is de leiderschapspositie niet afhankelijk van het bemachtigen van de macht van de staat.

Giustozzi (2005) besluit dat we warlords kunnen definiëren als een non-statelijke politiek-militaire actor die militaire legitimiteit heeft maar nauwelijks of geen politieke legitimiteit. Deze definitie laat een heel stuk van andere non-statelijke politiek-militaire actoren buiten beschouwing, die 'entrepreneurs' genaamd worden (Giustozzi, 2005). Het is duidelijk dat de bovenstaande kenmerken nauw aansluiten bij de definitie van Marten (2007, 2012).

Een belangrijk element van warlordism is het reeds aangehaalde element in de definitie van Marten (2012). Hoewel warlords in opstand komen tegen de staat als centrale autoriteit is er wel mogelijk het aspect van medeplichtigheid van staatsleiders. Ferenzi (2016) verwijst hierbij naar de ontwikkeling van de Afghaanse staat waarbij een model van 'warlord as bureaucrat' gehanteerd wordt. Hierbij berust de staat op lokale magnaten die collaboreren met de overheid maar dit alles zonder dat ze overheidsbeambten of staatsactoren worden. Dit verwerpt de notie dat warlords altijd als 'spoilers'

gezien moeten worden. Ze worden integendeel gezien als constructieve deelnemers in de vorming van een moderne staat onder welbepaalde condities (Ferenzi, 2016).

Reno (1999) stelt dat deze 'warlord politics' algemeen beschouwd worden als een indicatie van het falen van een staat. Volgend op het verdwijnen van de patronage door supermachten zoals de VS en de Sovjet-Unie tijdens de Koude Oorlog, begonnen vele Afrikaanse heersers de staatsbureaucratie te elimineren, weigerden ze het algemene publieke belang te volgen en militariseerden ze de handel om hun persoonlijke materiële belangen te dienen en hun autonomie te maximaliseren (Reno, 1999).

Marten (2012) wijst er op dat 'warlords' onderscheiden moeten worden van georganiseerde criminaliteit. Warlords zijn immers individuen, geen leden van een criminele organisatie. Bovendien onderscheidt het aspect van het bezitten van territorium hen van andere gewelddadige non-statelijke actoren zoals terroristen. Warlords heersen immers in een bepaalde geografische ruimte (Marten, 2012). Hirschfeld (2015) daarentegen maakt dit onderscheid niet. Volgens hem zijn warlords gewoonweg gangsters die voldoende macht verworven hebben en er hierbij in geslaagd zijn om uit de staatloze informele economie te treden en formeel gebied te veroveren binnenin een reeds gevestigde natiestaat. Hierbij maakt Hirschfeld (2015) ook de vergelijking met de manier waarop kartelzones gekoloniseerd worden door drugsbendes in Noord-Mexico en langs de grens met de VS (Hirschfeld, 2015). Hoewel er dus discussie bestaat in de literatuur of warlords nu wel of niet deel uitmaken van een criminele organisatie is het wel duidelijk dat beiden wijzen op het belang van het bezitten van territorium.

Roberts (1989) vermeldt nog verschillende andere elementen van 'warlordism' waaronder 'het verval van nationalisme in regionalisme en sektarisme', 'de mate waarin dergelijke provinciale machtscentra verbonden zijn met buitenlandse belangen', 'een desintegratie van de militaire hiërarchie en een opkomst van officieren van lagere rang', 'de lasten ten opzichte van de samenleving door middel van uitbuiting en geweld' en 'de obstakels die het in de weg plaatst van politieke oplossingen tot welbepaalde problemen' (Roberts, 1989). Hoewel deze elementen op het eerste zicht ook relevant lijken voor de case van IS bemerkt Giustozzi (2003) hierbij wel dat de definitie van Roberts (1999, 2002) in de literatuur vaak bekritiseerd wordt als te algemeen en te wijd interpreteerbaar.

4.1.2 Verschillende vormen

Giustozzi (2003, 2005) identificeert hierbij verschillende vormen van warlords. Minder gesofisticeerde vormen van warlords, voornamelijk in verafgelegen en geïsoleerde gebieden, gaan mogelijk niet verder dan een pure militaire organisatie, hierbij leven ze van de regio die ze controleren en bieden ze slechts weinig in ruil, met de uitzondering van mogelijk enige vorm van bescherming ten opzichte van andere krijgsheren en bandieten. Als gevolg hiervan zal de legitimiteit steeds beperkt blijven (Giustozzi, 2003).

Meer gesofisticeerde vormen van warlords kunnen mogelijk een soort van 'gedeeltelijke' legitimiteit ontwikkelen en zichzelf transformeren in een proto-staat. Dit betekent een vorm van burgerlijke administratie en de voorziening van op zijn minst enkele diensten zoals onderwijs, politie, elektriciteit en andere voorzieningen zoals publiek transport etc. Er bestaat dus de mogelijkheid dat ze zich ontwikkelen in een vorm van politieke structuren die verder gaan dan het pure militaire aspect (Giustozzi, 2003; 2005).

Giustozzi (2003) stelt dat een warlord die de controle van een staat opeist of zelf een nieuwe staat opricht en hierbij een brede steun geniet, niet langer als een krijgshere gezien kan worden maar

transformeert naar een staatshoofd zoals een prins of president (Giustozzi, 2003, 2005). Dit laatste is interessant met betrekking tot de case van IS. Hierbij blijft echter wel nog de vraag of hun claim op een nieuwe staat brede steun geniet? Op eerste zicht lijkt dit niet zo. De organisatie wordt immers veroordeeld door organisaties zoals de VN en de EU en een brede waaier aan landen waaronder de VS, het Verenigd-Koninkrijk, Canada, Australië, Turkije, Saudi-Arabië, Israël etc. (Ras, 2015).

Een relevant concept hierbij is de term 'rebel governance'. Rebel governance refereert naar het ontwikkelen van een set van instituties, gebruiken en bewindspraktijken door gewapende groeperingen om het sociale en politieke leven van burgers te reguleren (Ferenzi, 2016; Townsend, 2016).

Er bestaat een algemeen beeld dat rebel governance gebaseerd is op een excessief gebruik van geweld en gekenmerkt wordt als een situatie die een chaotisch verloop kent. Het wordt hierbij gedreven door een complexe configuratie van concurrerende sociale actoren met verschillende economische, sociale en politieke agenda's. Desalniettemin toont onderzoek aan dat vele rebellenbewegingen een merkwaardig niveau van legitimiteit genieten bij de gedomineerde bevolking. Vaak is er een regelmatige uitwisseling met de burgers onder hun bewind vast te stellen. Deze uitwisseling heeft effect op beide zijden. Het transformeert rebel governance in een openbare orde die voortbouwt op de vroegere ervaringen en langdurige vormen van communicatie tussen beide zijden incorporeert om de onderliggende culturele normen en waarden te respecteren. Rebellen en burgers werken veel vaker samen dan het staatsperspectief laat vermoeden. De meest duidelijke reden hiervoor is dat de staatsactoren een interesse hebben in het afbeelden van rebellendominantie als enkel en alleen gebaseerd op gewelds dreiging (Förster, 2015).

Hun legitimiteit is zeker en vast, op zijn minst, gedeeltelijk gebaseerd op dwang, zo niet de dreiging van geweld. Naast deze basismodus van het bewerkstelligen van autoriteit berust hun dominantie echter vaak ook op andere types van legitimiteit, net zoals bij andere vormen van dominantie. De dreiging tot geweld is een pilaar van autoriteit wanneer rebellenbewegingen hun heerschappij eerst opleggen. Evenzo wordt geweld in toenemend mate aangevuld door praktijken die meer permanente legitimiteit kunnen voorzien. Directe interacties met de lokale bevolking kunnen mogelijk aan de oppervlakte komen als een succesvol middel om de eisen van beide kanten te onderhandelen. Zo leren rebellen ook meer over de verwachtingen van de bredere bevolking (Förster, 2015).

Studies omtrent rebellengroeperingen in conflictzones suggereren dat indien een bepaalde actor zich in de mogelijkheid bevindt om te kunnen besturen, moeten diegenen die bestuurd worden zich hier ook effectief aan onderwerpen. Dwang is hierbij een voorname factor in het creëren van instemming, aangezien fysieke- en voedingszekerheid mogelijk andere interesses overweldigen. Desalniettemin hebben burgers, tot een bepaald niveau, de ruimte om te manoeuvreren. Wanneer ze als politieke actoren gezien worden, hebben ze voorkeuren en zijn ze in staat om weerstand te bieden en bestuur mee te helpen vormen. Het model in de studie van Khalaf (2015) bouwt voort op drie algemene instrumenten van bestuur die naast dwang mee de mate van bestuur van lokale actoren faciliteren. Dit zijn de doeltreffendheid, de legitimiteit en de veiligheid (Khalaf, 2015).

Normatieve ideeën over hoe het bestuur zou moeten werken en welke diensten en publieke goederen er geleverd zouden moeten worden bestaan er in elke maatschappij. Deze bouwen voort op voormalige ervaringen, dit kunnen zowel goede als slechte zijn. In de meeste gevallen laat de ervaring van de staat en de staatsadministratie, zoals deze bestond tot wanneer de rebellen overnamen, diepe

sporen na in het collectieve geheugen van de bevolking. Bijgevolg nemen de verwachtingen ten opzichte van het bestuur vormen aan die noch simpelweg een reproductie zijn van de vroegere uitvoering door de staat noch compleet breken met het verleden (Förster, 2015).

Rebellenbewegingen kunnen vaak succesvol de culturele identiteit van de lokale bevolking opeisen en bouwen of behouden een grens tussen hen en de 'buitenstaanders' of andere actoren die, zoals zij zeggen, niet hun cultuur behoren. Toch blijkt vanuit een langetermijnperspectief een andere vorm van legitimiteit belangrijker. Vele rebellenbewegingen verkrijgen legitimiteit omdat ze publieke goederen voorzien aan het gewone volk, met name diegene waar de bevolking om vraagt. In zekere mate garanderen ze veiligheid, gerechtigheid en andere publieke diensten maar zelden gebeurt dit in dezelfde mate als de voormalige staat (Förster, 2015).

Giustozzi (2005) ziet deze transformatie als een legitimeringsproces bedoeld om loyaliteit aan te trekken en een bestuur te installeren/stabiliseren. Eens de militaire dominantie geconsolideerd is kan de warlord zijn heerschappij op verschillende manieren trachten te legitimeren. Warlords worden op deze wijze gezien als de bovenste categorie in termen van sofisticatie en complexiteit in een set van verschillende vormen van non-statelijke politiek-militaire actoren. Ze zijn hierdoor vatbaarder om een rol te spelen in een proces van politieke ontwikkeling. Warlords kunnen dus evolueren in stakeholders binnen staten die herschapen worden of in nieuwe staten gebouwd op de fundering van vorige staten (Giustozzi, 2005).

Hier moet er dus finaal een onderscheid gemaakt worden tussen wat we klassiek definiëren als warlords en de vorm die ze aannemen eens ze deze transformatie maken door middel van een legitimeringsproces. Reno (1999) stelt dat wat we klassiek kunnen definiëren als 'warlord politics' wijst op heersers die zich niet toespitsen op het realiseren van een breder project van het creëren van een staat die een collectief belang dient of zelfs instituties creëert die in staat zijn om onafhankelijke perspectieven te ontwikkelen en te handelen ten voordele van belangen die te onderscheiden zijn van een heerser zijn persoonlijke machtsuitvoering. Warlords beogen in dit geval geen project van collectief belang. De machtsuitvoering dient dan voornamelijk hun eigen interesses. Dit is wat we dus klassiek onder warlords verstaan (Reno, 1999).

Maar zoals reeds aangegeven kan er sprake zijn van een transformatie/legitimeringsproces. Eens warlordism dus eerder gekenmerkt wordt door te heersen in plaats van te plunderen en warlords de lasten overnemen van de overheid in het gebied dat ze controleren, kunnen ze gezien worden als state-builders (Kalyvas, 2001). Hierbij moet het label van warlord dus gelimiteerd worden tot actoren die op fundamentele wijze pogingen tot staatsconsolidatie ondermijnen. Warlords die staatsleiders worden zijn niet langer warlords (Marten, 2007).

4.1.3 Deelconclusie

Hierbij wordt er getracht een duidelijke afbakening van de termen 'warlordism' en 'warlord(s)' te geven in functie van dit onderzoek en de mogelijk toepasselijke/relevante kenmerken voor de case van IS. Hierbij steunen we voornamelijk op de definities en kenmerken zoals weergegeven door Marten (2007, 2012) en Giustozzi (2003, 2005) aangevuld met andere interessante elementen in de wetenschappelijke literatuur (cf. supra).

Warlordism wordt gehanteerd voor het beschrijven van de competitie die er bestaat tussen militaire groeperingen in landen die in crisissituaties verkeren (Giustozzi, 2003). Warlords zijn militaire leiders

die gebruik maken van de wanorde of instorting van de staat om via hun militaire macht controle uit te voeren over een deel van het territorium van deze staat. Belangrijk hierbij is het gebruik van geweld om de macht te behouden en de bijgevolg lage mate van politieke legitimiteit. Hun acties zijn gemotiveerd op basis van eigenbelang en niet op basis van ideologie. Hun machtsuitvoering dient voornamelijk de eigen interesses en niet het collectief belang. Hun bestuur is gekenmerkt door neopatrimonialisme en bijgevolg is er amper tot geen sprake van de uitbouw van een institutioneel systeem. Het is hierbij van belang om niet elke leider van een militia of onregelmatige gewapende groep als een warlord te zien en om ook een onderscheid met de georganiseerde criminaliteit te maken. Een onderscheidend kenmerk hierin is het bezit van territorium (Giustozzi, 2003, 2005; Marten, 2007, 2012; Reno, 1999).

Zo kunnen warlords ook infrastructuur en diensten leveren waarvan veiligheid als één van de meest essentiële beschouwd wordt. Andere activiteiten die ermee geassocieerd kunnen worden zijn onder andere het heffen van belastingen, het verlenen van veiligheid aan ondernemingen door middel van de inzet van persoonlijke militias, het beschermen van doorvoer en het herverdelen van welvaart aan de lokale bevolking door middel van publieke voorzieningen (Giustozzi, 2005; Marten, 2012).

Warlords kunnen verschillende vormen aannemen en moeten niet steeds als 'spoilers' gezien worden. Zo kunnen ze onder welbepaalde voorwaarden constructieve deelnemers zijn in de vorming van een moderne staat (Ferenzi, 2016). Giustozzi (2003, 2005) identificeert hierbij verschillende vormen van krijgsheren. Meer gesofisticeerde vormen kunnen mogelijk een soort van 'gedeeltelijke' legitimiteit ontwikkelen en zichzelf in een proto-staat transformeren. Dit betekent een vorm van burgerlijke administratie en de voorziening van publieke diensten en voorzieningen zoals onderwijs, politie, elektriciteit, publiek transport etc. Er is dus de mogelijkheid tot ontwikkeling in een vorm van politieke structuren die verder gaan dan het pure militaire aspect (Giustozzi, 2003; 2005). Een andere relevante term is rebel governance, waarbij gewapende groeperingen verschillende instituten en bewindspraktijken ontwikkelen om het sociale en politieke leven van burgers te reguleren (Ferenzi, 2016).

Warlords die hierbij de controle van een staat opeisen of een nieuwe staat oprichten, en hierbij een brede steun genieten, kunnen dus niet langer als warlords gezien worden maar transformeren naar een vorm van staatshoofd (Giustozzi, 2003, 2005). Hierbij moet het label van warlord dus gelimiteerd worden tot actoren die op fundamentele wijze pogingen tot staatsconsolidatie ondermijnen. Warlords die staatsleiders worden, transformeren als dusdanig en zijn niet langer warlords maar state-builders (Kalyvas, 2001; Marten, 2007).

4.2 State-building

4.2.1 Definitie en kenmerken

De meeste definities van 'statelijkheid' leggen een focus op de mogelijkheid van een overheid om haar monopolie van geweld te behouden binnen haar jurisdictie en de soevereiniteit door internationaal erkende grenzen. Anderen zien de staat dan weer als slechts één van de vele actoren in een maatschappij en wijzen op de mogelijkheid dat de staat hierbij niet over een geweldsmonopolie beschikt (Ferenzi, 2016).

Net zoals bij de meeste literatuur met betrekking tot de postkoloniale staatsontwikkeling is deze gebaseerd op observaties omtrent het Europese state-building proces (Kisangani & Pickering, 2013). Kisangani & Pickering (2013) verwijzen hierbij naar het vierdelige kader van Tilly (1985, 1992). De eerste component van het kader betreft oorlogsvoering, dit betreft het elimineren van externe rivalen die gebied bezitten dat de roofzuchtige heerser beoogt te controleren. Ten tweede is er state making. Dit is het proces waarbij heersers interne rivalen elimineren of controleren. Vervolgen is het ook van belang voor roofzuchtige heersers om uit te kijken voor de binnenlandse spelers die hun heerschappij ondersteunen en cruciaal zijn voor hun politieke overleven en bijgevolg deze binnenlandse spelers dan ook te beschermen. De laatste component van het kader is grondstofwinning die de leider helpt om de vorige drie doelen te bereiken. In het algemeen bekommen heersers deze middelen door middel van belastingheffing. Dit is immers een meer betrouwbare bron van inkomsten dan extern lenen. Naarmate de belastingniveaus stijgen zullen de gegenereerde fondsen de ontwikkeling en graduele institutionalisering van staatsbureaucratieën ondersteunen. Deze bureaucratieën zullen dan zelf op hun beurt aandringen op hogere belastingtarieven om hun overleving te verzekeren en hun invloed uit te breiden (Kisangani & Pickering, 2013).

De klassieke definitie van Weber omschrijft de staat als een zakelijke groep die over dwingend recht beschikt, continue organisatie uitoefent en een machtsmonopolie bezit over een territorium en de bevolking (Jackson & Rosberg, 1982). Echter, het bestaan van staten die niet daadwerkelijk over een geweldsmonopolie beschikken of niet de meeste basisdiensten leveren in hun jurisdictie/territorium stellen deze klassieke kwalificatie van een staat door Weber in vraag (Ferenzi, 2016).

Ghani, Lockhart, & Carnahan (2005) identificeren tien functies van de staat:

- Een legitiem monopolie op geweld;
- Administratieve controle;
- Management van publieke financiën;
- Investeren in menselijk kapitaal;
- Het beschrijven van burgerschap, rechten en plichten;
- Voorziening van infrastructuur en diensten;
- Vorming van de markt;
- Management van staatsactiva (waaronder het milieu, natuurlijke grondstoffen en culturele assets);
- Internationale relaties (waaronder het aangaan van internationale contracten en publiek lenen);
- Uitbouw van de rechtsstaat.

Ghani et al. (2005) definiëren een state-building strategie als de uitlijning van interne en externe stakeholders met als doel een functionerende soevereine staat die interne en externe legitimiteit door middel van het formuleren van de spelregels, mobiliseren van voldoende middelen, het oprichten van processen en organisaties, toewijzen van kritieke taken en dit door middel van geloofwaardig leiderschap en management dat door herhaalde monitoring gemeten wordt (Ghani et al., 2005).

Staatsformatie bestaat uit de onderling afhankelijke mobilisatie door een vorst van drie types van middelen: dwang, kapitaal en legitimiteit. De vorst hanteert dwang in de vorm van veiligheidsinstituten om een monopolie van geweld over een territorium uit te voeren. Hiervoor is er de accumulatie van kapitaal nodig om inkomsten te produceren die als inkomsten onttrokken kunnen worden om de functies en diensten van de staat te financieren. Symbolische en culturele middelen wijden het gebruik van geweld en publieke inkomsten als legitiem en linken ze in een betekenisvol geheel om mensen te bewegen tot een vrijwillige schikking als burgers. De staat claimt hierbij dat ze haar macht uitvoert als de afgevaardigde van een ingebeelde gemeenschap, de natie (Rubin, 2006).

Met andere woorden kan state-building gezien worden als het vermogen van 'state managers' om de maatschappij te penetreren en middelen te extraheren, terwijl ze tegelijkertijd een bepaalde graad van autonomie behouden van binnenlandse politieke en maatschappelijke belangen. Deze penetratie van de maatschappij is cruciaal aangezien het leiders toelaat om belastingen te heffen en deze taxatie voorziet hen van de betrouwbare vaste stroom aan inkomsten waarmee de institutionele infrastructuur van de staat gebouwd wordt (Kisangani & Pickering, 2013).

Ferenzi (2016) verwijst hierbij naar belastingheffing als een maatstaf voor de macht van de staat. Het dient als een kritieke component van wat westerse theorieën het sociaal contract tussen een staat en haar burgers noemen. Dit kan gedefinieerd worden als de instemming van individuen om sommige van hun rechten af te staan aan de staatsautoriteit in ruil voor de bescherming van de overige rechten waarover ze beschikken. Inkomstenextractie door middel van taxatie staat burgers toe om te onderhandelen met de staat over zulke rechten. In tegenstelling is de hedendaagse staatsvorming in het Midden-Oosten gekenmerkt door 'rentierism'. Het bekomen van inkomsten door middel van politieke en economische manipulatie. Een voorbeeld hiervan zijn de oliestaten die welvaart verdelen door middel van patronagenetwerken zonder hiervoor belastingen te vragen aan hun burgers. Ferenzi (2016) verwijst hierbij ook naar de benadering van Tilly (1985, 1992) waarbij, historisch gezien, geweld een centrale rol speelt bij het ontstaan van staten en een extractie-dwang cyclus toestaat.

Ook de 'genuine state sovereignty' is van belang. Deze 'echte staatssoevereiniteit' verwijst naar de capaciteit van de staat om een consistente set van regels te bekrachtigen over het gebied onder haar controle. Dit wil niet zeggen dat er nood is aan een Europese stijl van statelijkheid opdat er sprake zou zijn van 'genuine state sovereignty'. Er is enkel nood aan de twee criteria van Weber. Ten eerste moet de staat over een geweldsmonopolie bezitten. Ten tweede moet de staat ook een basis aan algemene wetten kunnen bekrachtigen over haar grondgebied (vb. handel, eigendomsrechten, belastingen etc.) (Marten, 2012).

Giustozzi (2011) argumenteert dat 'state-making' niet mogelijk is bij de afwezigheid van dwang en geweld. Niet enkel met betrekking tot vijanden maar ook binnenin de coalitie die opkomt om de nieuwe staat te leiden. Hoewel de geschiedenis aantoont dat de primitieve accumulatie van deze macht meedogenloos gewelddadig was, toont de huidige ervaring in het Midden-Oosten aan dat dwang ook eenvoudiger geïnterpreteerd kan worden als pogingen om gedrag te veranderen door

middel van het manipuleren van kosten en voordelen. In gevallen waarbij staten significante toegang hebben tot externe 'rents' kunnen voordelen zoals welvaartsverdeling en publieke dienstverlening gemakkelijk de rol van gewelddadige dwang aanvullen en verdringen. Zowel patronage als gewelddadige dwang hebben een belangrijke invloed op de vorming van post-revolutionaire staten door te bepalen hoe macht geconsolideerd wordt. Het beheren van centrum-periferie relaties is een kritieke component bij het vestigen van orde in een systeem dat bestaat uit meerdere machthebbers. Zoals reeds vermeld wordt er hierbij verwezen naar het Afghaanse 'warlord as bureaucrat' model. (Ferenzi, 2016; Giustozzi, 2011).

Belangrijk hierbij, en ook een link naar het vorige deel met betrekking tot warlords, is de volgende stelling van Podder (2012) dat het globale beleidsdiscours en 'the war on terror' geneigd zijn om de wijde variatie aan rollen en agenda's van non-statelijke gewapende groepen te negeren. Deze worden hierbij voornamelijk als bedreigingen voor de veiligheid gezien, negatief voor vrede en belangrijke spelbrekers die succesvolle pogingen tot vrede kunnen ondermijnen. Deze groepen zijn geneigd om een sterke band met andere vormen van transnationale bedreigingen te vertonen. Het gaat hier meer bepaald om internationaal terrorisme, misdaad, drugshandel, mensensmokkel en de illegale wapenhandel (Podder, 2012).

Hun doel kan zowel territoriale controle als politieke legitimiteit zijn. Ze maken gebruik van een serie van strategieën om veiligheid te ondersteunen, zowel intern als extern, en kunnen belangrijke functies van bestuur en state-building ondernemen om hun capaciteit en omvang te demonstreren. Non-statelijke gewapende groepen kunnen mogelijk ook met andere overheden of non-statelijke gewapende groeperingen (nationaal en internationaal) in contact treden en samenwerken ter ontwikkeling van hun eigen legitimiteit (Podder, 2012).

De definitie van Podder (2012) omtrent non-statelijke gewapende groeperingen sluit nauw aan bij de het laatste stuk omtrent warlordism. Het gaat hier immers om groepen die over een hiërarchische organisatie beschikken, geweld gebruiken voor politieke doeleinden, onafhankelijk zijn ten opzichte van de staat en in bepaalde mate over territoriale controle beschikken. Het kan hier ook gaan om door de staat gesteunde para-militaire/pro-overheidsmilities en transnationale terreurbewegingen zoals al-Qaeda (Podder, 2012).

Podder (2012) wijst hierbij op het feit dat conflict een deel is van het staatsformatie proces en de geschiedenis toont aan dat verschillende non-statelijke gewapende groeperingen de rol van proto-staat kunnen aannemen. Deze actoren kunnen mogelijk veiligheid, bescherming, bestuur, gerechtigheid en andere basisdiensten aanbieden die de overheidsautoriteiten mogelijk niet kunnen aanbieden (Podder, 2012). Deze opmerkingen van Podder (2012) sluiten nauw aan bij de voorgaande stellingen van Giustozzi (2003, 2005), Kalyvas (2001) en Marten (2007) omtrent de mogelijke transformatie van warlords tot state-builders.

Een interessant concept hierbij is de term 'de facto-staat'. De facto staten worden als functioneel gezien 'op de grond' maar worden niet erkend door de meeste staten (Bakke, O'Loughlin, Toal, & Ward, 2014). Bakke et al. (2014) stellen dat, hoewel legitimiteit van belang is voor elke staat, het toch voornamelijk belangrijk is voor de facto staten. Hun gebrek aan externe legitimiteit maakt het immers essentieel voor hen om via interne legitimiteit te beantwoorden aan hun vraag voor erkenning. De interne legitimiteit van de facto staten is afhankelijk van hoe overtuigend ze zijn ten opzichte van hun burgers als 'state-builders'. Bakke et al. (2014) suggereren dat de interne legitimiteit gevormd wordt

door de sleutelfunctie van de Weberiaanse 'state-building', een monopolie op het gebruik van geweld en het vermogen van deze entiteiten om aan andere aspecten van het sociaal contract te voldoen (Bakke et al., 2014).

In de meeste separatistische conflicten waar non-statelijke groeperingen vechten voor onafhankelijkheid of grotere autonomie binnen de grenzen van een staat brengt de uitkomst geen grote veranderingen mee voor de grenzen van de staat. De separatisten worden ofwel verslagen of tevreden gesteld met enige vorm van institutionele oplossing die dicht bij onafhankelijkheid komt zoals gedecentraliseerde governance of verschillende autonome regelingen. Maar in sommige gevallen resulteert het conflict in de creatie van zogezegde de facto staten (Bakke et al., 2014).

Door het regime wordt er naar deze de facto staten gerefereerd als een afgescheurde regio. De meeste de facto staten streven de volledige onafhankelijkheid na en uiten dit in een geformaliseerde onafhankelijkheidsverklaring. Hoewel ze over 'interne soevereiniteit' beschikken, dit wil zeggen dat ze het meeste of het volledige gebied dat ze opeisen besturen en controleren, slagen de meeste de facto staten er niet in om internationale legitimiteit als staat te verwerven. Ze worden eerder als niet-erkende staten bestempeld. Het zijn entiteiten die de internationale legale soevereiniteit, soms naar verwezen als externe soevereiniteit, ontzegt wordt door de bestaande gemeenschap van staten. De facto staten zijn overschrijdende territoriale entiteiten die lijken op en functioneren zoals een staat maar niet als dusdanig erkend worden (Bakke et al., 2014).

Bakke et al. (2014) verwijzen naar het feit dat meer dan de helft van deze entiteiten ophielden met te bestaan als de facto staat en ofwel heroverd werden door hun voormalige overheersende staat ofwel, in enkele gevallen, internationale erkenning ontvingen als staten. Toch zijn er velen die het jaren lang uithouden ondanks hun gebrek aan internationale erkenning. Één factor die mogelijk het uithoudingsvermogen van de facto staten verklaart is hoe legitiem ze intern zijn in de ogen van hun inwoners. Interne legitimiteit wordt gedefinieerd als het vertrouwen van mensen en hun geloof in de entiteit op zich, het heersende regime en de statelijke instituties. Zoals reeds vermeld maakt het tekort aan externe legitimiteit het voor niet-erkende staten extra belangrijk om deze interne legitimiteit te bekomen in hun zoektocht naar erkenning (Bakke et al., 2014).

Bakke et al. (2014) verwijzen naar de legitimiteit van een staat als het geloven in de staat en haar recht op bestaan. Het draait om de gehechtheid van de bevolking aan de fundamentele mythe van een politieke entiteit als een staat (Bakke et al., 2014). Volgens Bakke et al. (2014) draait interne legitimiteit dus niet enkel om het geweldsmonopolie. Mensen zijn evengoed bezorgd om de mogelijkheid van deze entiteit om andere aspecten van het sociaal contract te vervullen. Dit heeft dus ook betrekking op het voorzien van materiële veiligheid en economische publieke goederen zoals tewerkstelling en welvaart. Een belangrijke bron voor interne legitimiteit is de veiligheid van de inwoners van een (de facto) staat. Indien een de facto staat gekenmerkt wordt door onzekerheid en onveiligheid zal haar interne legitimiteit daar zeker onder lijden (Bakke et al., 2014).

Bakke et al. (2014) verwijzen hierbij ook naar de klassieke formulering van Tilly (1985), waarin de mogelijkheid tot het beschermen van aanhangers gezien wordt als een onderdeel van wat oorlogsvoering transformeert tot state-making. Hierbij wordt beargumenteerd dat gewapende groepen autoriteit verwerven door middel van het vervullen van klassieke functies die geassocieerd worden met de overheid. Op deze wijze wordt er dus een sociaal contract gevormd met de bevolking. Een alternatieve bron van interne legitimiteit kan de poging zijn tot het creëren van een natie (eerder

dan state-building). Zowel staten als de facto staten kunnen de interne legitimiteit versterken door middel van het creëren van een collectieve identiteit (Bakke et al, 2014).

De opmerkingen van Bakke et al. (2014) omtrent de term de facto staat sluiten nauw aan bij de opmerkingen van Giustozzi (2003, 2005) en Podder (2012) die aantonen dat meer ontwikkelde vormen van non-statelijke gewapende groeperingen/warlords een rol van proto-staat kunnen aannemen waarbij deze diensten aanbieden die het pure militaire aspect overstijgen.

4.2.2 Deelconclusie

Met andere woorden kan state-building gezien worden als het vermogen van 'state managers' om de maatschappij te penetreren en middelen te extraheren, terwijl ze tegelijkertijd een bepaalde graad van autonomie behouden van binnenlandse politieke en maatschappelijke belangen. Deze penetratie van de maatschappij is cruciaal aangezien het leiders toelaat om belastingen te heffen en deze taxatie voorziet hen van de betrouwbare vaste stroom aan inkomsten waarmee de institutionele infrastructuur van de staat gebouwd wordt (Kisangani & Pickering, 2013).

Twee belangrijke elementen die traditioneel geassocieerd worden met de staat zijn dus het bezit over een geweldsmonopolie en het bekrachtigen van wetten en regels (Marten, 2012). Giustozzi (2011) argumenteert dat 'state-making' niet mogelijk is bij de afwezigheid van dwang en geweld. Hierbij wordt er verwezen naar de benadering van Tilly (1985, 1992) waarbij, historisch gezien, geweld een centrale rol speelt bij het ontstaan van staten (Ferenzi, 2016; Kisangani & Pickering, 2013). Ook belastingheffing is een belangrijke maatstaf voor de macht van de staat. Het dient als een kritieke component van het sociaal contract tussen een staat en haar burgers (Ferenzi, 2016).

Hoewel de meeste definities omtrent 'statelijkheid' deze focus leggen op het geweldsmonopolie zijn er vele voorbeelden bekend waarbij de overheid niet over dit monopolie beschikt en slechts één van de vele actoren in de maatschappij is (Ferenzi, 2016). Hierbij is het van belang om te refereren aan de literatuur omtrent 'de facto'/'proto-staten'. De brede rollen en functies die non-statelijke gewapende groepen kunnen aannemen, worden immers grotendeels genegeerd en deze groepen worden voornamelijk als een bedreiging ervaren. Toch is het van belang om te wijzen op de mogelijke transformatie die deze groepen kunnen ondernemen. Zo kunnen ze zowel territoriale controle als politieke legitimiteit als doel hebben en belangrijke functies van bestuur en state-building op zich nemen (Podder, 2012). Conflict is immers een deel van het staatsvormingsproces (Bakke et al, 2014; Ferenzi, 2016; Kisangani & Pickering, 2013; Podder, 2012). Deze actoren kunnen verschillende basisdiensten en functies op zich nemen zoals mogelijk veiligheid, bescherming, bestuur, gerechtigheid en/of andere basisdiensten aanbieden waartoe de overheidsautoriteiten niet in staat zijn (Giustozzi; 2003, 2005; Kalyvas, 2001; Marten, 2007; Podder, 2012).

Hoewel ze lijken op en functioneren als een staat worden ze niet erkend door de meeste staten (Bakke et al., 2014). Hierbij wordt het belang van legitimiteit aangetoond, het gebrek aan externe legitimiteit maakt het cruciaal voor hen om via interne legitimiteit te beantwoorden aan hun vraag voor erkenning. Hierbij is de interne legitimiteit van de facto staten afhankelijk van hoe overtuigend ze zijn ten opzichte van hun burgers als 'state-builders'. Dit wordt gevormd door het monopolie op het gebruik van geweld maar ook door het vermogen van deze entiteiten om aan andere aspecten van het sociaal contract te voldoen (Bakke et al., 2014).

Belangrijk hierbij is dus het voorzien van materiële veiligheid en economische publieke goederen zoals tewerkstelling en welvaart. Een belangrijke bron voor interne legitimiteit is de veiligheid van de inwoners van een (de facto) staat. Indien een de facto staat gekenmerkt wordt door onzekerheid en onveiligheid zal haar interne legitimiteit daar zeker onder lijden (Bakke et al, 2014).

De verschillende functies van de staat zoals ze gedefinieerd zijn door Ghani et al. (2005) kunnen een interessant kader bieden om in het volgende deel te spiegelen met de werkelijke activiteiten van IS.

5. Kenmerken IS

5.1 Beschrijvend luik

In wat volgt wordt er eerst een algemene beschrijving gegeven van de organisatie IS, dit zowel van de organisatie als van de activiteiten die ze uitvoert. Vervolgens wordt er nagegaan in hoeverre deze in overeenstemming zijn met de verschillende kenmerken van de termen ‘warlords’ of ‘state-builders’.

Er is over de groepering IS al erg veel geschreven en gezegd. Maar wat maakt haar als groepering nu zo uniek? Wagemakers (2014) bemerkt dat er verschillende elementen zijn die IS onderscheiden van andere groeperingen. Zo beschikt de organisatie namelijk over een internationaal karakter en heeft ze een groot aantal buitenlandse strijders tot haar beschikking in vergelijking met andere groeperingen. Maar volgens Wagemakers (2014) is de groepering in vergelijking met andere militante groepen in Syrië uniek aangezien ze zelf claimt een staat te zijn (Wagemakers, 2014).²

Volgens Ferenzi (2016) is het door IS geïmplementeerde model van uitgebreid bestuur op zichzelf niet uniek onder rebellengroepen. Zo zijn er genoeg andere voorbeelden van groeperingen die een vorm van rebel governance uitvoeren (Ferenzi, 2016; Förster, 2015). Hoewel de levensvatbaarheid van het ‘kalifaat project’ volgens hem twijfelachtig is, slaagt IS er wel in om haar rivalen op vlak van gewelddadige dwang en territoriale administratie te overtreffen (Ferenzi, 2016). IS ontwikkelt hierbij een rudimentaire infrastructuur van administratie en bestuur in de veroverde gebieden in Irak en Syrië (Gerges, 2014).

De snelle territoriale winst gaf IS een ongeziene opportuniteit om zichzelf tot een staat uit te roepen. Deze staat moet echter niet verstaan worden in westerse politieke spreektaal met de vier basiselementen van territorialiteit, volk, overheid en soevereiniteit. Het Westfaalse systeem van staten dat teruggaat tot 1648 overleeft op de principes van autonomie en soevereiniteit voor een volk met een gebonden territorium. Het project van IS valt niet onder deze categorie. Hun idee van een staat is gebaseerd op een *khilafah*, een islamitisch politiek systeem. Onder het khilafah zijn alle moslims leden van een enkele gemeenschap van gelovigen, genaamd de *ummah*. Ze delen hierbij een algemeen gevoel van solidariteit genaamd de *assabiya* en worden overheerst door één kalief. Momenteel ontbreekt het IS aan deze kwaliteiten maar het ambieert eventueel een khilafah te vestigen. Zo verwijst IS immers steeds naar haar project met de term *al-Dawla*, wat zoveel als ‘de staat’ wilt zeggen (Nuruzzaman, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Om de visie en strategie van IS uit te werken is het belangrijk om hierbij te verwijzen naar een werk dat Abu Bakr Naji in 2004 publiceerde getiteld ‘The Management of Savagery: The Most Critical Stage Through Which the Umma Will Pass’. Volgens Ferenzi (2016) vormt dit werk een plattegrond waarin beschreven wordt hoe men het ineensinken van een staat kan manipuleren om vervolgens uit haar as een nieuw politiek systeem te laten herrijzen. Het refereert expliciet naar de nood om een administratief kader op poten te zetten om de chaos ten gevolge van ‘uitputtende’ operaties te managen. Hieruit kan men dan uiteindelijk overgaan tot het vestigen van een staat.

Dit werk toont een expliciete overgang van het strikt handhaven van de sharia, de islamitische wet, naar het aanvaarden dat de basis-levensvoorzieningen geadresseerd moeten worden in het

---

² Hoewel IS een zeer uitgebouwd militair apparaat vertoont, zal hieraan verder relatief weinig aandacht geschonken worden aangezien dit niet de voornaamste focus van dit onderzoek is.

territorium onder hun controle. Het gaat hierbij onder andere om het verzekeren van de interne veiligheid, voorzien van voedsel en medische behandeling, het voorzien van beveiliging ten opzichte van vijandelijke invallen, het oprichten van een shariarechtssysteem onder het volk enzovoort. Ferenzi (2016) stelt dat ook IS dit plan overnam als plattegrond om van haar kalifaat een werkelijke staat te maken. Volgens het magazine van IS, Dabiq, werd dit laatste bewerkstelligd door het uitroepen van het kalifaat onder haar leider al-Baghdadi (Ferenzi, 2016; Ryan, 2014).

IS gebruikt hierbij haar clandestiene organisatie om te infiltreren in vijandelijk gebied. Ze hanteren 'sleeper cells' en loyalisten om van binnenuit een vaste voet aan de grond te krijgen bij deze gemeenschappen. Vervolgens start het er een campagne van selectief geweld en slaat ze enkel toe wanneer de vijand verzwakt is. Deze campagnes vertonen een doordacht ontwerp voor de transitie van militaire naar politieke controle. Het kalifaat van IS moet, hoewel het door militaire kracht bemachtigd werd, vele van de interne functies van een traditionele staat vervullen om te kunnen blijven bestaan. Zo richt de organisatie er dan bijvoorbeeld een basis op in een stad of gebied waarbij ze ook samenwerkt met bepaalde andere kleinere gewapende groeperingen. Ze treden dan op als een kleine maar gevreesde gendarmerie. IS maakt vervolgens gebruik van deze basis om een hand uit te reiken naar de lokale bevolking. De beruchte brutaliteit van de groep helpt om een sfeer van kalmte te creëren in de eerste dagen voordat IS de hand uitreikt naar de lokale bevolking. Ze nodigen mensen uit naar de *madhafa* (een lokale ontmoetingsplaats) om sociale contacten te leggen en om hen te leren over al-Baghdadi's bredere islamitische project voor de regio. Hierbij medieert ze ook bij geschillen en beantwoordt ze klachten van de lokale bevolking. Op deze manier treedt ze op als lokale ordehandhavers in een gebied gekenmerkt door de afwezigheid van enige staatsautoriteit (Caris & Reynolds, 2014; Kalyvas, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Volgens Ryan (2014) verduidelijkt het magazine Dabiq hoe IS de hierboven genoemde strategie voor ogen heeft. Zo heeft IS een lange geschiedenis van het aangaan van relaties met de stammen binnen haar grenzen in een poging om haar rangen te versterken en te verenigen onder één leider. Hierbij belooft IS verschillende punten aan de stammen:

- Het teruggeven van bezit aan de rechtmatige eigenaars;
- Het investeren van miljoenen dollars in diensten die van belang zijn voor moslims;
- Veiligheid en stabiliteit;
- Beschikbaarheid van voedsel en andere goederen;
- Verlaagde criminaliteitscijfers.

Bovendien zou IS ook belastingen heffen ten voordele van weduwen en wezen en maken ze de belofte aan de stammen om deze te voorzien van wapens (Ryan, 2014).

Soortgelijke activiteiten over Irak en Syrië heen tonen aan dat de organisatie betrokken is in governance programma's, gaande van shariarechtbanken tot hulpvoorziening en wetshandhaving. Deze inspanningen onderlijnen de wens van IS om een functioneel kalifaat op te stellen binnen de grenzen van het door haar gecontroleerde gebied (Gambhir, 2014).

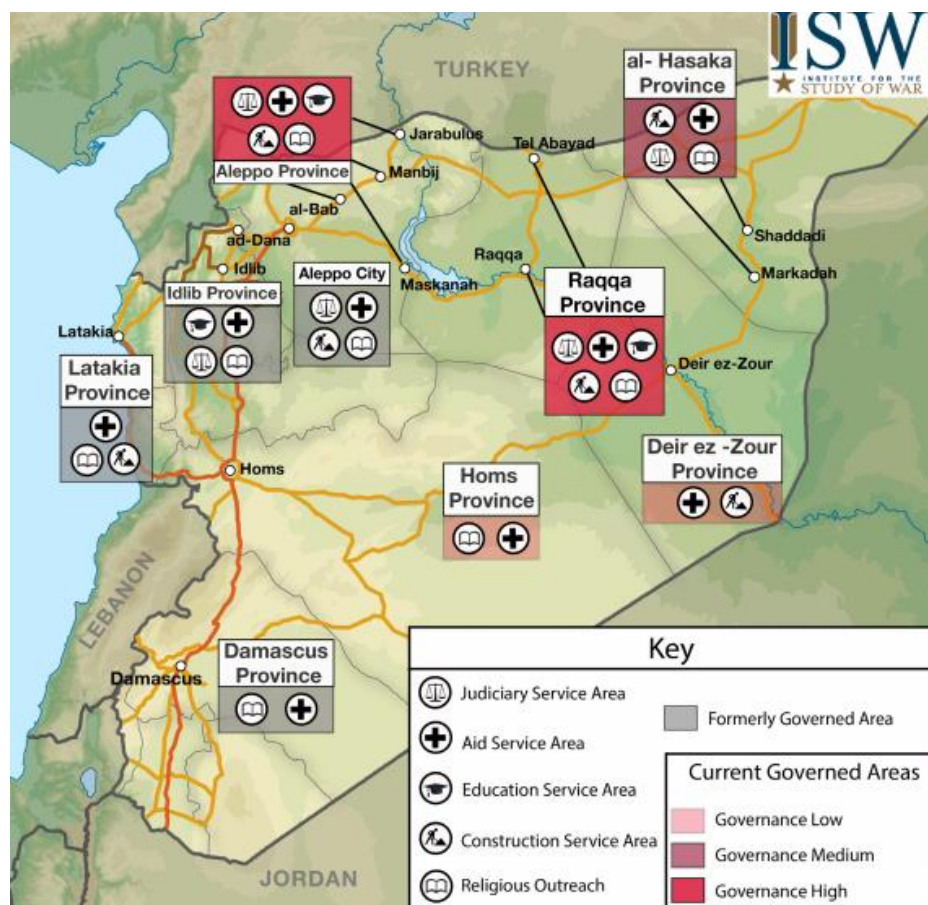
IS maakt gebruik van terreur om gehoorzaamheid af te dwingen en vijanden af te schrikken. De organisatie heeft terrein veroverd, antiquiteiten vernietigd, minderheden afgeslacht, vrouwen in seksuele slavernij gedwongen en kinderen opgeleid tot moordenaars. Maar de leden zijn blijkbaar resistent tot omkoperij. Hierin overtreft ze volgens zowel inwoners als experts de corrupte Syrische en

Irakese overheden. Zo zijn er meerdere gevallen gekend waarbij IS leden en zelfs commandanten geëxecuteerd heeft omwille van machtsmisbruik en corruptie (Arango, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Het kalifaat dat berust binnen een gecontroleerd territorium is een kernpunt van de politieke visie van IS. Men beoogt deze visie te realiseren door in de eerste plaats controle over territorium te bekomen via militaire verovering. Vervolgens wordt deze controle bekrachtigd en versterkt door middel van governance (Caris & Reynolds, 2014).

Beschikbaar bewijs toont aan dat IS een zekere capaciteit demonstreert om zowel ruraal als stedelijk gebied te besturen. Door middel van de integratie van zowel militaire als politieke campagnes bouwt IS een holistisch systeem van bestuur dat onder andere projecten omtrent religie, onderwijs, justitie, veiligheid, humanitaire zaken en infrastructuur omvat. Raqqa, een centrale stad in het territoriale netwerk van IS, is hierbij één van de meest ontwikkelde voorbeelden (Caris & Reynolds, 2014).

Volgens Cronin (2015) bestuurt IS een functionerende pseudo-staat met een complexe administratieve structuur. Aan de top van de militaire bevelsvoering bevindt zich het emiraat dat bestaat uit al-Baghdadi en twee afgevaardigden, deze verdelen de verantwoordelijkheid over de operaties in Irak en Syrië. De bureaucratie van IS wordt overzien door 12 bestuurders die elk een gebied in Irak en Syrië besturen en die verschillende raden overzien die aangelegenheden behandelen zoals financiën, media en religieuze zaken (Cronin, 2015; Wood, 2015). Figuur 1 geeft een mooie weergave van deze indeling in gebieden met Syrië als voorbeeld en welke diensten die ze leverde in de verschillende gebieden in 2014.

Figuur 1 ISIS Governance Areas As of July 2014 (Caris & Reynolds, 2014).

IS verdeelt dit bestuur onder in twee brede categorieën: administratie en diensten. Administratieve kantoren zijn verantwoordelijk voor het managen van religieuze handhaving, rechtbanken, bestraffing, onderwijsprogramma's en publieke relaties. Bij de controle van een gebied begint IS eerst met het oprichten van centra en rudimentaire rechtbanken omdat deze minder arbeidsintensief maar ook minder controversieel zijn voor de bevolking. Na militaire consolidatie gaat IS over tot het bestendigen van de religieuze politie, strengere bestraffingen en een gecoördineerd onderwijssysteem. Dit type van programma's vereisen immers meer toegewijd personeel, hoge investeringen en een grotere steun van de bevolking (Caris & Reynolds, 2014; Wood, 2015).

De dienstgerichte kantoren beheren humanitaire hulp, bakkerijen en de belangrijkste infrastructuur zoals water- en elektriciteitsvoorziening. Deze dienstenvoorziening verloopt op gelijke wijze als de administratieve kantoren. IS begint met het aanbieden van humanitaire hulp, voornamelijk tijdens de ramadan, en coördineert deze hulp met religieuze evenementen om voedselhulp te voorzien aan de aanwezigen. Dit wordt als minder bedreigend aanzien en vereist minder personeel en middelen van IS. Naargelang ze als enige groep controle verwerven over een gebied, breiden ze de voorziening van diensten uit, vaak bieden ze hierbij het zware materieel aan dat nodig is voor het repareren van vitale infrastructuur zoals riolering en elektriciteitsleidingen. IS heeft ook al gepoogd om grote industriële faciliteiten zoals dammen en warmtekrachtcentrales te beheren, voornamelijk in de provincie Aleppo (Caris & Reynolds, 2014).

In samenwerking met deze beheerprojecten werkt IS aan een legitimering van haar visie zoals weergegeven in Dabiq. IS argumenteert dat het haar plicht is om zowel de religieuze als politieke levens van de moslims te besturen. Haar leider al-Baghdadi is hierbij zowel het staatshoofd als de religieuze leider. IS ziet zichzelf als een alles overschrijdende entiteit die uiteindelijk alle verantwoordelijkheden van een traditionele staat op zich moet nemen. Caris & Reynolds (2014) bemerken hierbij wel dat het onderhouden van sommige praktische staatsfuncties die voortkomen uit effectief stedelijk management mogelijk niet binnen haar capaciteit liggen (Caris & Reynolds, 2014).

Caris & Reynolds (2014) zien de organisatie haar uitsluitende methode van bestuur als mogelijk één van haar grote sterktes maar tegelijkertijd ook als één van haar grootste zwaktes. IS behoudt sociale controle door het elimineren van verzet maar hierdoor geraken technische skills die essentieel zijn voor het laten draaien van moderne steden op zijn beurt ook snel aan een tekort. In het proces van het vestigen van een bestuursproject heeft IS de staatsinstituties ontmanteld zonder deze te vervangen met waardige alternatieven. Zo vertaalt de onmiddellijke voorziening van hulp en elektriciteit zich niet in de creatie van een duurzame economie (Caris & Reynolds, 2014).

IS voorziet een relatieve vorm van organisatie in een chaotische omgeving. Dit kan mogelijk beoordelingen voortbrengen die de doeltreffendheid van IS in het uitvoeren van staatsfuncties overdrijft. Hoewel IS zeker en vast een ijver demonstreert om middelen toe te wijden aan bestuursactiviteiten moet het nog steeds een capaciteit tot langetermijnplanning van staatsinstituten en processen tentoonstellen. De grootste opdracht voor de organisatie is om haar brede militaire expansie te vertalen in een goed georganiseerde zone. Dit is tegelijkertijd vermoedelijk ook haar kritische zwakte (Caris & Reynolds, 2014).

Deze moeilijkheid tot het succesvol implementeren van infrastructuurbenodigdheden is een toonbeeld van de fundamentele uitdaging voor IS haar grotere bestuursprojecten. Om een functionerende staat te bewerkstelligen is er immers meer nodig dan enkel rechtbanken, politie en

scholen. Voorlopig heeft IS voornamelijk populistische doeleinden nagestreefd op korte termijn, dit ten koste van haar duurzaamheid op lange termijn. Zo berustte het management van IS over de Tabqadam, een stuwdam in Syrië, eerder op de onmiddellijke voorziening van elektriciteit wat ten koste ging van de langetermijnvoorziening van water voor het gebied. Naargelang IS de fundamentele structuren van de Syrische en Irakese staat ontmantelt, worden ze niet vervangen door een eigen omvangrijke structuur. Er wordt eerder aandacht geschonken aan het voorzien van propagandaoverwinningen maar de organisatie faalt hierbij om een langdurige voorziening van instituties en processen te creëren (Caris & Reynolds, 2014).

Hoewel IS haar militaire campagnes moet financieren is er tegelijkertijd ook de nood om een balans te vinden tussen het enerzijds bekomen van lokale inkomsten en anderzijds de loyaliteit van de burgers onder hun controle. Hierbij moet er rekening gehouden worden met hun reputatie en hun capaciteit om geld op te halen bij buitenlandse donoren en hun beleid gesteund op dwang voort te zetten (Hallaj, 2015).

Hallaj (2015) argumenteert dat de geloofsovertuigingen die aan de basis liggen van het conflict niet langer de enige motor van geweld zijn. Hebzucht vormt hierbij in toenemende mate de aard van de vijandigheden en de strategieën die die de gewapende groep aanneemt (Hallaj, 2015).

5.2 Toepassing theorie

Nu we een overzicht hebben van de activiteiten van de organisatie is het mogelijk om de werking van IS af te wegen ten opzichte van de literatuur omtrent warlordism en state-building. Er wordt getracht na te gaan in hoeverre IS aan de verschillende kenmerken in de literatuur beantwoordt en vervolgens dus ook een indeling te maken om ten slotte een antwoord te kunnen bieden in welke mate IS aan de verschillende kenmerken van warlordism en state-building beantwoordt. In wat volgt wordt er eerst een vergelijking gemaakt met de kenmerken van warlordism. Vervolgens worden de activiteiten afgewogen met verschillende kenmerken van state-building.

5.2.1 Warlordism

Warlordism kan gedefinieerd worden als de competitie tussen verschillende militaire groeperingen in landen die in crisissituaties verkeren (Giustozzi, 2003). De case van IS beantwoordt hier volledig aan, voornamelijk in het licht van de burgeroorlogen in Irak en Syrië. Net zoals bij zovele gewelddadige jihadistische organisaties vindt IS haar oorsprong in de chaos en gedestabiliseerde situatie die het gevolg zijn van de gewelddadige conflicten in beide landen. Beide conflicten stortten de regio in een spiraal van geweld waarbij er sprake is van het ontstaan van verschillende rebellengroepen en extremistische groeperingen die in verschillende instanties zowel tegen de staat als tegen elkaar vechten om de controle over een bepaald stuk territorium te bekomen. Er is, voornamelijk in Syrië, sprake van een proxy war waarbij verschillende groeperingen steun ontvangen van internationale mogendheden. IS staat hierbij zelfs in concurrentie met andere jihadistische groeperingen met een gelijkaardige ideologie (Achcar, 2016; De Brabander, 2015; Fromson & Simon, 2015; Hallaj, 2015; Wagemakers, 2014).

Marten (2007, 2012) geeft hierbij vier cruciale kenmerken:

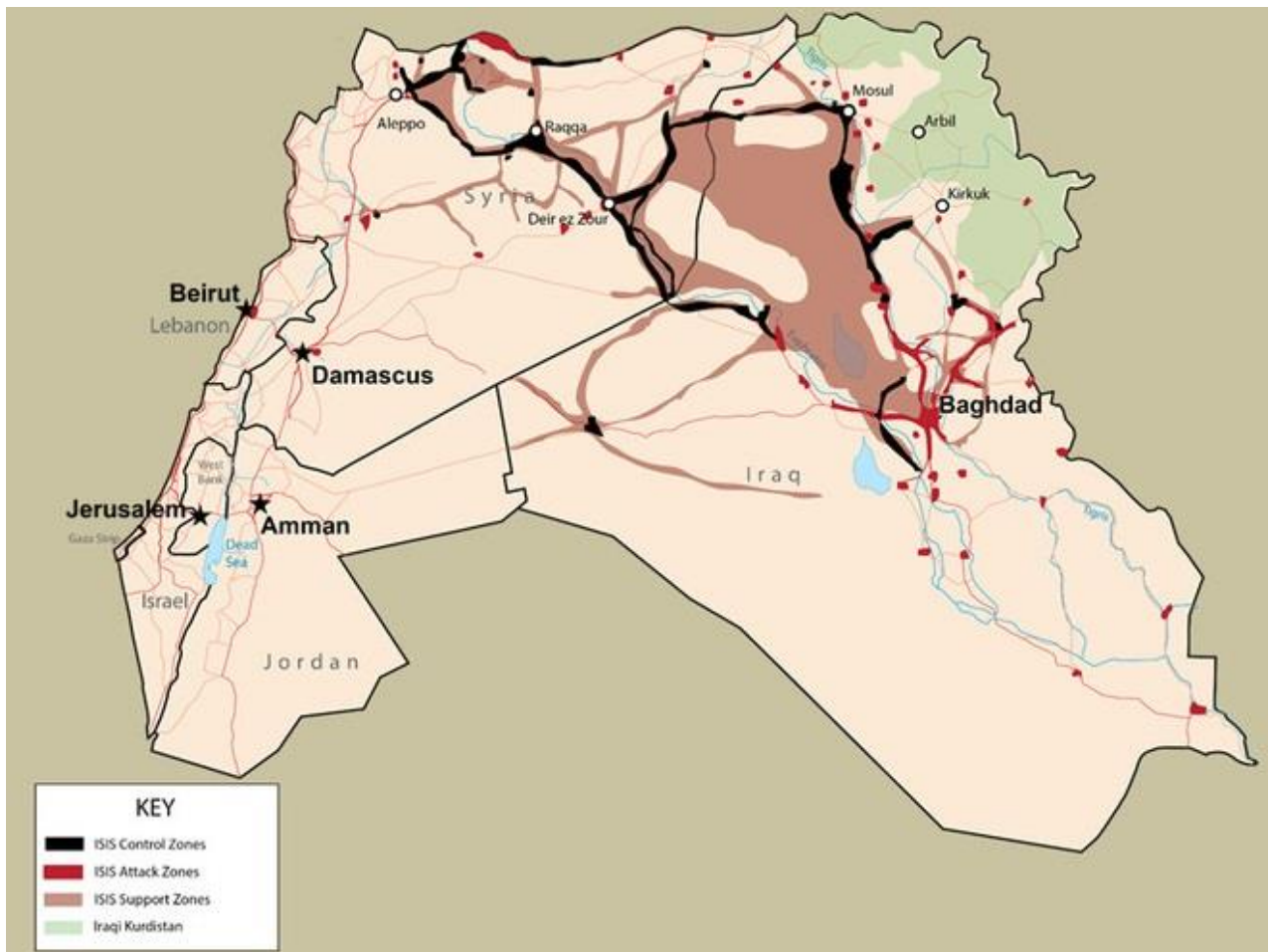
- a) Het gaat om getrainde militaire individuen die voordeel nemen van de desintegratie van de centrale autoriteit om controle te nemen over (relatief) kleine gebieden.

IS beschikt over een goede militaire organisatie en veroverde in ijltempo grote gebieden in zowel Irak als Syrië (Fromson & Simon, 2015; Gerges, 2014). De gevechtsmachine van IS staat gekend door drie aspecten: het hoge aantal en de kwaliteit van haar troepen, het bezitten van gesofisticeerd materiaal en een agressieve gevechtstijl toegewijd aan de expansie van het grondgebied. De top van IS bestaat uit professionele militairen, velen zijn voormalige leden van de Ba'ath-partij en/of officieren in het leger en de inlichtingsdiensten onder Saddam Hoessein (Fromson & Simon, 2015). Zelin (2014b) ziet deze territoriale bezitting en expansie van IS als een ongewone vorm van verzet en staatsvorming die nog nooit voorgekomen is bij eerdere islamitische rebellen (Zelin, 2014b). Dit bezit over territorium is een belangrijk kenmerk om IS te kunnen onderscheiden ten opzichte van andere vormen van gewapende groeperingen en criminaliteit (Giustozzi, 2003, 2005; Marten, 2007, 2012).

De militaire veroveringen van gebieden in Irak en Syrië kwamen initieel als een schok. Toen IS in januari 2014 Fallujah en Ramadi veroverden in Irak, voorspelden analisten dat de Irakese veiligheidstroepen, die door de VS getraind waren, de bedreiging van IS te boven zouden komen. Integendeel had IS tegen juni, ten gevolge van massadeserties onder het Iraakse leger, een opmars gemaakt richting Bagdad en hierbij verschillende Iraakse steden veroverd zoals onder andere Mosoel en Tikrit (Cronin, 2015). Tegen het einde van de zomer in 2014 reikte het gebied van IS

langs de Turks-Syrische grens door het noorden, met haar de facto-hoofdstad Raqqa, en het oosten van Syrië over de vernietigde grens met Irak heen met een significant gebied in het noorden van Irak met voornamelijk de steden Mosoel, Tikrit en Fallujah. Hiermee bezat ze ongeveer één derde van het territorium van zowel Irak als Syrië en wordt de oppervlakte van haar grondgebied weleens vergeleken met die van landen zoals België of Jordanië (Gilsinan, 2014).

Hierbij valt wel te vermelden dat IS geheel dit grondgebied niet gelijk controleert als één stuk land. Haar grondgebied is eerder een netwerk van wegen dan één stuk land³. Het kalifaat is niet zozeer een coherente territoriale entiteit zoals België of Jordanië dan wel een serie van gespreide breuklijnen in bestaande staten. Hun gecontroleerde gebied is doorzeefd met gaten die ze niet controleren of geen prioriteit vormen. Zo bevatten vele van de door hen gecontroleerde gebieden grote stukken woestijn zonder dat haar territorium deze noodzakelijk omvat. De woestijn op zichzelf is immers niet noodzakelijkerwijze van belang maar de wegen die door deze gebieden lopen zijn dit wel. De voornaamste focus van het grondgebied zijn dus de dichtbevolkte centra zoals de verschillende grote steden in de regio (Gilsinan, 2014).

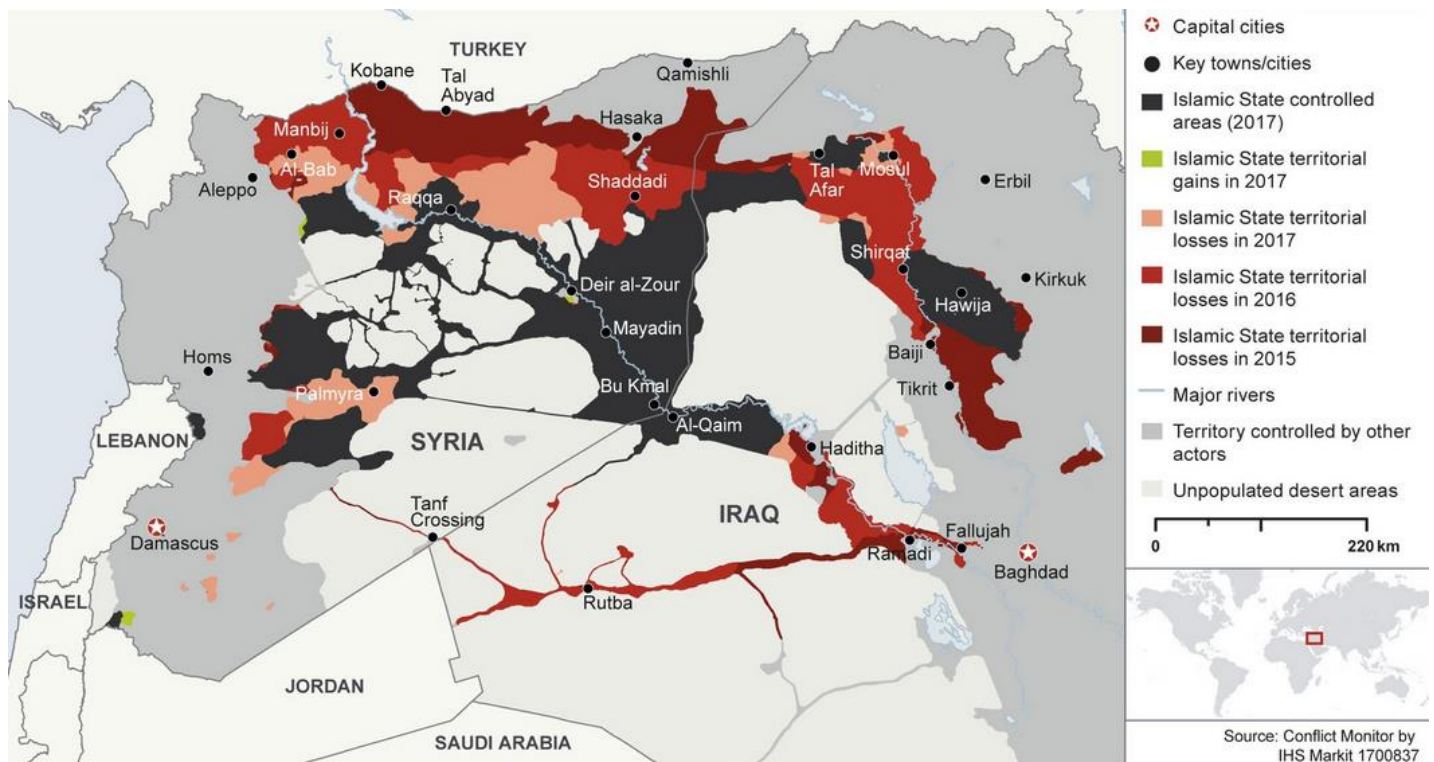

Figuur 2 Territory ISIS controls, as of September 10th (Institute for the Study of War, 2014).

³ Zie Figuur 2

Er is sinds 2015 echter wel een kantelpunt gekomen in het militaire succes van IS. Zo ging de strategie van de Amerikaans-geleide coalitie over van een reeks defensieve maatregelen naar een meer agressieve modus waarbij de focus nu op een grondoffensief ligt om het IS bolwerk in Mosoel te heroveren en de organisatie te breken (Fromson & Simon, 2015). Zo variëren de cijfers met betrekking tot de afname van grondgebied in handen van IS in 2015 van 14 procent tot meer dan een kwart van haar grondgebied. Een belangrijk strategisch verlies was de controle over de Turks-Syrische grens. Ook in 2016 verloor de groepering bijna een vierde (23 procent) van haar grondgebied in Irak en Syrië. Hoewel IS in 2014 nog 40 procent van het Iraakse grondgebied controleerde, besloeg dit op 31 maart 2017 niet meer dan 6,8 procent (Belga, 2017a, 2017b; Bruggeman, 2016). Desalniettemin beantwoordt IS dus wel volledig aan dit eerste kenmerk.

Figuur 3 Islamic State Territorial Losses Between January 2015 and 3 April 2017 (IHS Markit, 2017).

b) Hun acties zijn gemotiveerd op basis van eigenbelang, niet op basis van ideologie.

De organisatie staat gekend om haar radicale overtuigingen en fundamentalistische interpretatie van de Koran (Gerges, 2014). Één van de meest voorkomende kritieken op de organisatie is het gebruik van ideologie als 'window dressing' om de toegang tot buitenlandse hulp te faciliteren. Dit is volgens Kalyvas (2015) bij de organisatie niet van toepassing aangezien IS een grote overmaat aan geestdrift vertoont. Ondanks dat er dus enige discussie bestaat hieromtrent lijkt het in voornaamste mate toch zo te zijn dat IS aan dit kenmerk niet volledig beantwoordt aangezien de organisatie van IS op belangrijke mate georganiseerd en doordrongen is van haar ideologie (Gerges, 2014; Hallaj, 2015; Kalyvas, 2015; Khalaf, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

- c) Hun autoriteit is gebaseerd op charisma en vormen van patronage ten opzichte van hun volgers.

Men kan er volgens Kaminski (2015) redelijkerwijze vanuit gaan dat IS intern georganiseerd is volgens charismatische en traditionele modellen van autoriteit in tegenstelling tot de rationele-legale modellen zoals die door Weber in zijn studies omtrent de bureaucratie uitgelijnd worden (Kaminski, 2015).

Verschillende vormen van patronage zien we ook terug in de omgang met stammen. Zo werd hiervoor al uitgelegd hoe IS op verschillende manieren relaties aangaat met stammen door verschillende beloftes te maken (cf. supra). De organisatie vertoont een sussende aanpak ten opzichte van cruciale 'districten', voornamelijk ten opzichte van de stammen. Zo voorziet IS subsidies om belangrijke stammen te overtuigen om zich te onderwerpen aan haar controle. De organisatie maakt hiervoor ook gebruik van smeergeld en het omkopen van stamleiders. IS adopteert een 'carrot-and-stick' aanpak ten opzichte van de stammen. Zo is de shariarechtbank ook verantwoordelijk voor stammenaangelegenheden. Deze dienst ziet er op toe dat de leden van de stam zich schikken en voorkomen bovendien ook dat ze zich regionaal in verzet organiseren (Fromson & Simon, 2015; Khalaf, 2015).

Ook op dit vlak beantwoordt IS dus volledig aan deze kenmerken van warlords.

- d) Ze komen in opstand tegen de staatssoevereiniteit maar dit door de medeplichtigheid van staatsleiders.

Het is duidelijk dat de case van IS in het licht van de burgeroorlogen in Irak en Syrië hier volledig aan beantwoordt. Er is sprake van een gedestabiliseerde situatie waarbij verschillende groeperingen zowel tegen de staat als tegen elkaar vechten om de controle over territorium (De Brabander, 2015; Fromson & Simon, 2015; Hallaj, 2015; Wagemakers, 2014).

Overige activiteiten die Marten (2012) associeert met warlordism zijn onder andere het heffen van belastingen, het verlenen van veiligheid aan ondernemingen door middel van de inzet van persoonlijke milities, het beschermen van doorvoer en het herverdelen van welvaart aan de lokale bevolking door middel van publieke voorzieningen. IS beantwoordt aan verschillende van deze activiteiten in belangrijke mate, hierover later meer (cf. infra).

Een belangrijk criterium om de literatuur van warlordism en state-building te onderscheiden van elkaar is het concept legitimiteit. Giustozzi (2003, 2005) wijst er op dat warlordism gekenmerkt wordt door een gebrek aan volledige legitimiteit onder de bevolking van het gecontroleerde gebied. Warlords worden hierbij dus gezien als non-statelijke politiek-militaire actoren die militaire legitimiteit hebben maar nauwelijks tot geen politieke legitimiteit (Giustozzi, 2003, 2005).

Omdat er veel gezegd kan worden omtrent de werkelijke legitimiteit van IS en aangezien dit ook een belangrijk onderdeel is van het concept state-building wordt hier later dieper op ingegaan (cf. infra). Wat wel al gezegd kan worden is dat de legitimiteit van IS duidelijk de grens van pure militaire legitimiteit overschreden heeft en dat de organisatie onderbouwde pogingen maakt om ook een politieke legitimiteit te bestendigen onder de bevolking van het door hen gecontroleerde gebied (Arango, 2015; De Brabander, 2015; Ferenzi, 2016; Fromson & Simon, 2015; Guéhenno, 2016; Hallaj, 2015; Khalaf, 2015; Wagemakers, 2014).

IS beantwoordt hierbij in belangrijke mate aan de kenmerken van warlordism maar toont net op het vlak van de legitimiteit een overstijging of beweging weg van een vorm van warlordism aan. Hierbij is het relevant om te wijzen op de literatuur die aantoont dat er verschillende vormen van warlords bestaan (Giustozzi, 2003, 2005). IS kan hierbij als een meer gesofisticeerde vorm gezien worden met een gedeeltelijke legitimiteit waardoor er mogelijk sprake is van een transformatie in een proto-staat. De organisatie antwoordt hierin in bepaalde mate aan de beschrijving van een proto-staat door Giustozzi (2003, 2005).

Ze vertoont een vorm van burgerlijke administratie en de voorziening van verschillende diensten zoals onder andere onderwijs, politie en elektriciteit. Bovendien moet er ook opgemerkt worden dat de groep afziet van een soort van micromanagement uit te voeren. Lokale krachten worden toegelaten om de meeste dagelijkse administratieve zaken te regelen. Op deze manier beginnen mensen bijgevolg dus traag maar zeker samen te werken met hen zelfs al stond men nog niet volledig achter hen (Weiss & Hassan, 2015). Er is dus enigszins sprake van een ontwikkeling in een vorm van politieke structuren die verder gaan dan het pure militaire aspect. Hier wordt later nog dieper op ingegaan in het deel van legitimiteit (cf. infra).

IS beantwoordt via haar visie in het magazine Dabiq aan de transformatie van warlords zoals Giustozzi (2005) die beschrijft waarbij eens de militaire dominantie geconsolideerd is, de warlord zijn heerschappij op verschillende manieren kan trachten te legitimeren. Deze transformatie is dan een legitimeringsproces bedoeld om loyaliteit aan te trekken en een bestuur te installeren. IS beantwoordt hierbij aan dit transformatieproces zoals beschreven door Giustozzi (2005) als in warlords die een nieuwe staat trachten op te bouwen binnen/op de fundering van andere staten. Kalyvas (2001) en Marten (2007) stellen dat warlords die de lasten overnemen van de overheid in het gebied dat ze controleren als state-builders gezien kunnen worden.

Arango (2015) verwijst hierbij naar een recente studie in het magazine 'Foreign Affairs' die focust op het evoluerende wettelijk systeem van de groep, gebaseerd op de strenge interpretatie van de islamitische wet en gebaseerd op een systeem dat opgericht werd door de Profeet Mohammed in de zevende eeuw. Deze studie geeft aan dat met de tijd IS wel eens in toenemende mate een 'normale' staat zou kunnen worden waarbij de simpliciteit van de regels en instituties gebaseerd op de islamitische geschiedenis moet wijken voor bureaucratische administratie en objectief recht (Arango, 2015).

Arango (2015) stelt dat IS initieel functioneerde als een terroristische organisatie en vervolgens overging tot het veroveren van grondgebied. Naarmate de organisatie dit terrein in handen houdt en een bestuurscapaciteit uitbouwt, transformeert IS volgens hem in functionerende staat die gebruik maakt van extreem geweld en terreur als een middel. Hiermee zegt hij niet dat de groep reeds een voorbeeld van een toerekenbare, functionerende staat is. Maar de groep plaats wel de nodige maatregelen die geassocieerd worden met het bestuur: het uitgeven van identificatiekaarten, etc. (Arango, 2015).

Ferenzi (2016) stelt dat de gebeurtenissen in Syrië deel uitmaken van het al vernoemde bredere fenomeen genaamd 'rebel governance'. Deze term is een referentie naar het fenomeen waarbij gewapende groeperingen instituten en bewindspraktijken ontwikkelen om het sociale en politieke leven van burgers te reguleren. Ferenzi (2016) identificeert de vorm van 'rebel governance' zoals die door IS wordt geïmplementeerd als een vorm van 'limited access order'. Vrij vertaald een 'orde van beperkte toegang'. Dit wil zeggen dat de regerende coalitie de toegang tot en de controle van

waardevolle middelen (grond, werk en kapitaal) en activiteiten (handel, eredienst en onderwijs) limiteert (Ferenzi, 2016). Ter vergelijking, een 'open access order', zoals een democratie, vereist dat de bevolking gelijk behandeld wordt zonder rekening te houden met de individuele identiteit (North, Wallis, & Weingast, 2009). Volgens Ferenzi (2016) is het duidelijk dat IS relatief bedreven is in het voorzien van diensten en veiligheid maar dit enkel ten opzichte van een smalle basis die ten volle van de voordelen geniet.

IS beantwoordt dus in belangrijke mate aan de kenmerken van warlords maar overstijgt via haar pogingen tot het opbouwen van legitimiteit het concept van warlordism zelf. Dit kan eventueel gezien worden als een transformatieproces zoals beschreven door Giustozzi (2003, 2005) beschreven waar bij IS het pure militaire aspect overstege wordt en de organisatie dus niet (langer) als simpelweg een vorm van warlordism gezien kan worden. Townsend (2016) is ervan overtuigd dat dit de beste omschrijving is van de organisatie, het gaat volgens hem hierbij om een religieuze terroristische organisatie die een rudimentaire vorm van rebel governance uitvoert (Townsend, 2016). En zoals de literatuur van Kalyvas (2001) en Marten (2007) duidelijk maken is er hierbij dus eventueel de mogelijkheid om ze als state-builders te zien. Hier wordt in het volgende deel dieper op ingegaan.

5.2.2 State-builders

Nu het duidelijk is dat IS in opmerkelijke mate het concept van warlords overstijgt en vermoedelijk een meer legitieme organisatie tracht te bekomen, is het belangrijk om na te gaan of en in hoeverre de organisatie beantwoordt aan vormen van state-building. Zo stelt Ferenzi (2016) dat, in tegenstelling tot wat algemeen aangenomen wordt, organisaties zoals al-Qaeda en IS altijd al 'state-builders' geweest zijn. Alhoewel de discussie zich volgens hem vandaag voornamelijk focust in hoeverre IS werkelijk een 'staat' is (Ferenzi, 2016). Arango (2015) verwijst hierbij ook naar Stephen M. Walt, een professor internationale zaken aan de John F. Kennedy School of Government te Harvard. Deze stelt dat er geen enkele twijfel over bestaat dat IS bekeken moet worden als een revolutionaire 'state-building' organisatie (Arango, 2015).

Er werd al aangetoond dat IS in bepaalde mate voldoet aan verschillende eisen van publieke voorziening en legitimiteit die geassocieerd worden met state-building, maar dit is niet voldoende om de organisatie hierdoor meteen enkel en alleen als een vorm van state-builders te zien. Er is al gebleken dat ook warlords en andere vormen van rebellengroepen infrastructuur en diensten kunnen leveren (cf. supra). Het is bijgevolg van belang om na te gaan welke diensten IS levert en in welke mate en in hoeverre de organisatie nu werkelijk legitimiteit bekomt.

Het is hierbij handig om verschillende modellen zoals dat van Ghani et al. (2005) die functies van de staat identificeren te hanteren om een reflectie te maken ten opzichte van de activiteiten van IS. Zo zijn enkele belangrijke kenmerken van state-building onder andere een legitiem monopolie op geweld, administratieve controle, een management van publieke financiën, voorziening van infrastructuur en diensten, het beschrijven van burgerschap, rechten en plichten etc. (cf. supra).

State-building wordt hierbij gedefinieerd als een strategie met als doel een functionerende soevereine staat met interne en externe legitimiteit te creëren door middel van het formuleren van de spelregels, mobiliseren van voldoende middelen, het oprichten van processen en organisaties, toewijzen van kritieke taken en dit door middel van geloofwaardig leiderschap en management etc. (Ghani et al., 2005).

Townsend (2016) haalt hierbij het probleem aan van wat de term 'staat' nu effectief inhoudt. De definitie van een staat is al lang voer voor discussie in de politieke wetenschappen. Townsend (2016) verwijst hierbij naar Shaney, Cohen, & Mimran (2014), zij suggereren dat IS gezien moet worden in het licht van de Montevideo Conventie inzake Rechten en Plichten van Staten van 1993. Hierbij worden er zes kenmerken aangehaald waaraan een entiteit moet voldoen indien ze erkend wilt worden als een staat: een permanente populatie, een gedefinieerd territorium, een effectieve overheid, een capaciteit om relaties aan te gaan met andere staten, onafhankelijkheid en legitimiteit (Shaney et al., 2014).

Pietrucha (2016) stelt hierbij dat er retorisch gezien, bij de overheid van de VS een tendens bestaat om IS liever te behandelen als een opstandige beweging dan een soort van statelijke entiteit. Zelfs wanneer men naar de organisatie verwijst als 'the Islamic State' wordt dit vaak voorafgegaan door de woorden 'de zogenaamde' of 'zelfverklaarde' of wordt de naam van de groepering zelf tussen aanhalingstekens geplaatst (Pietrucha, 2016).

Pietrucha (2016) stelt dat in de retorische poging om IS te delegitimeren, we mogelijk de belangrijke nuance hebben gemist dat het in feite wel meer functioneert als een staat dan als een opstandige beweging. Volgens hem wordt IS vaak behandeld als een opstandige beweging binnenin een bevriende

staat (Irak). Toch stelt Pietrucha (2016) dat IS minder weg heeft van een opstand dan van een opkomende staat die haar territorium samenstelt uit gebieden van twee aangrenzende 'failed states' (Pietrucha, 2016).

Pietrucha (2016) roept op om IS te erkennen als een staat in plaats van als een opstand. Volgens de auteur heeft IS immers veel weg van een staat. Het controleert een territorium, int belastingen, heeft een aanzienlijke militaire macht, vaardigt wetten en beleid uit en dwingt deze ook af en het betaalt overheidsbeambten waaronder ook haar vechters. Het verzamelt middelen en onderhoudt een budget. Het overziet opleidingen, vaardigt identiteitskaarten uit en vestigt provinciale overheden. Er is zelfs sprake van een geschreven set van beginselen van bestuur (Pietrucha, 2016).

Pietrucha (2016) staat echter niet alleen in zijn controversiële claim. Zo verwijst Walt (2015) naar IS als een revolutionaire 'state-building' organisatie. Mecham (2015) erkent dat de groep over vele karakteristieken van een staat beschikt. De groepering werkt er volgens hem aan om het niveau van 'statelijkheid' te verhogen. Mecham (2015) gradeert IS volgens de categorieën van de 'Fragile States Index' en kwam tot de conclusie dat ondanks dat de organisatie hoge scores bekommt op enkele vlakken (vb. belastingheffing), de organisatie algemeen gezien zwak presteert op vlak van het managen van internationale relaties en het promoten van economische groei. Bovendien haalt IS slechts middelmatige scores met betrekking tot het definiëren en reguleren van burgerschap, het voorzien van binnenlandse veiligheid en het voorzien van sociale dienstverlening. Mecham (2015) wijst hierbij wel op het gevaar dat naarmate deze instituties meer en meer stabiliseren het moeilijker wordt om de groepering te onttronen zonder additionele problemen ter plekke te creëren (Mecham, 2015). Ook Bunzel (2015) bemerkt dat de groepering een plausibele claim heeft op statelijkheid en McCants (2015) erkent zelfs dat IS over de mankracht, het geld en het territorium beschikt om een geloofwaardige claim als staat te maken.

Townsend (2016) verwijst naar het gevaar in het advies van Pietrucha (2016) om IS te behandelen als een staat in plaats van als een opstand. Het gevaar zit hem volgens Townsend (2016) in het feit dat men hiermee IS juist één van de sleutelementen zou geven die het als organisatie ontbreekt, legitimiteit (Townsend, 2016). Niet iedereen steunt echter deze boodschap van Pietrucha (2016). Zo labelt Lister (2016) de organisatie slechts als een terroristische organisatie die tracht te opereren zoals een staat.

Pietrucha (2016) erkent de kritiek dat het een overheid is die een criminele organisatie als model hanteert maar volgens hem is zo een vorm van kleptocratie geen uitzondering. Hierbij wordt er verwezen naar de bestaande overheden van Afghanistan, Rusland, Nigeria, Zimbabwe, Pakistan, Togo en Congo (Pietrucha, 2016).

5.2.3 Legitimiteit

Een belangrijk aspect dat in de behandelde literatuur voortkomt is de term legitimiteit. Zo werd er aangegeven dat IS over enige legitimiteit beschikt (cf. supra) maar de mate waarin en hoe ze dit bewerkstelligt, is nog enigszins onduidelijk. In dit deel wordt er hier dieper op ingegaan aangezien het een cruciaal aspect is om een onderscheid te maken tussen de verschillende concepten.

Pietrucha (2016) duidt legitimiteit als het hoofdverschil tussen een opstand en een functionerende overheid. Een overheid moet immers legitimiteit behouden, terwijl een opstand enkel de overheid dient te ondermijnen. Een verder ontwikkelde opstand kan controle over een gebied uitvoeren en

hierbij besturende functies uitoefenen in een gebied dat buiten de controle ligt van de officiële overheid. Maar uiteindelijk moet een opstand toch legitimiteit bekomen om de transitie tot een overheid te voltooien (Pietrucha, 2016).

Een relevant concept hierbij is de term 'de facto-staat'. Deze worden als functioneel gezien 'op de grond' maar worden niet erkend door de meeste staten. Interne legitimiteit is voornamelijk van belang voor de facto staten aangezien een gebrek aan externe legitimiteit het essentieel maakt voor hen om via interne legitimiteit te beantwoorden aan hun vraag voor erkenning. De interne legitimiteit van de facto staten is afhankelijk van hoe overtuigend ze zijn ten opzichte van hun burgers als 'state-builders'. Bakke et al. (2014) suggereren dat de interne legitimiteit gevormd wordt door de sleutelfunctie van de Weberiaanse 'state-building', het monopolie op het gebruik van geweld en het vermogen van deze entiteiten om aan andere aspecten van het sociaal contract te voldoen (Bakke et al., 2014).

Maar de interne legitimiteit draait dus niet enkel om het geweldsmonopolie. Mensen zijn evengoed bezorgd om de mogelijkheid van deze entiteit om andere aspecten van het sociaal contract te vervullen. Dit heeft dus ook betrekking op het voorzien van materiële veiligheid en economische publieke goederen zoals tewerkstelling en welvaart. Zo is ook veiligheid van de inwoners een belangrijke bron voor interne legitimiteit. Indien een de facto staat gekenmerkt wordt door onzekerheid en onveiligheid zal haar interne legitimiteit daar zeker onder lijden (Bakke et al, 2014).

Al het bovenstaande toont het belang dus aan van legitimiteit voor een organisatie als IS die claimt dat ze met haar kalifaat een staat wilt uitbouwen (cf. supra). In wat volgt worden verschillende verklaringen gegeven voor de eventuele organisatie van IS in het door haar gecontroleerde grondgebied in Syrië en Irak.

Er wordt vaak gewezen naar geweld als de enige basis van legitimiteit voor dergelijke groeperingen. Geweld maakt een inherent deel uit van de organisatie van IS en is er een dagelijks fenomeen. De groep onderscheidt zichzelf door haar publieke verheerlijking en tentoonstelling van geweld, ze hanteert het als een wapen om bevolking te terroriseren en media-aandacht te trekken. De escalatie van haar geweldsgebruik is een gevolg van de competitie met andere gewelddadige groepen om constant op onze 'schermen' te komen (AIVD, 2015; Cheterian, 2015; Förster, 2015; Khalaf, 2015).

Een voorbeeld hiervan kan men zien in Raqqa waar IS alle lokale gewapende groeperingen geëlimineerd heeft door hen ofwel de stad uit te sturen of door hen tot overgave te forceren door middel van een *Bayaa*⁴. Bovendien straffen ze individuen en/of groepen die in opstand komen meedogenloos af. Zo werden vele activisten gevangengezet, vermoord of gedwongen om de stad te verlaten. De brutale en publieke bestraffing van haar slachtoffers is een indirecte vorm van dwang en waarschuwing van haar meedogenloosheid ten opzichte van andersgezinden (AIVD, 2015; Förster, 2015; Khalaf, 2015).

Desalniettemin, hoewel hun keuzes niet vrij zijn van dwang, lijkt het er op dat in sommige gevallen burgers ongedwongen geopteerd hebben om zich naar de wil van IS te schikken in plaats van zich tot andere machtige gewapende groeperingen te keren. Zo kon IS de stad Dair Ezzor na enkele gevechten overnemen en slaagde ze er in burgers te overhalen. Een centraal aspect is immers niet enkel hun brutaliteit maar ook haar grotere bekwaamheid ten opzichte van de alternatieven om

---

⁴ Een vorm van een Islamitisch sociaal contract waarbij diegene die overheerst wordt zijn loyaliteit uit ten opzichte van de overheerser (Kaldor, 2003).

doeltreffendheid en veiligheid ter plaatse te voorzien. Voor de invasie van Dair Ezzor door IS had het toenmalige al-Nusra Front een sterke controle over de stad. Maar de capaciteit van al-Nusra in de voorziening van publieke goederen en diensten ter plekke werd lam gelegd door de corruptie. In vergelijking hiermee wordt IS aanzien als een meer legitieme organisatie of het minste kwaad (Khalaf, 2015).

De legitimiteit van de groep is zeker en vast, op zijn minst, gedeeltelijk gebaseerd op de dreiging met geweld maar naast deze basismodus van het bewerkstelligen van autoriteit berust hun dominantie ook op andere types van legitimiteit, net zoals bij andere vormen van dominantie. Evenzo wordt geweld in toenemend mate aangevuld door praktijken die meer permanente legitimiteit kunnen voorzien. Directe interacties met de lokale bevolking kunnen mogelijk aan de oppervlakte komen als een succesvol middel om de eisen van beide kanten te onderhandelen (Förster, 2015).

Rebellenbewegingen kunnen vaak succesvol de culturele identiteit van de lokale bevolking opeisen en bouwen of behouden een grens tussen hen en de 'buitenstaanders' of andere actoren die, zoals zij zeggen, niet tot hen of hun cultuur behoren (Förster, 2015). Een soortgelijke praktijk kan bij IS teruggevonden worden onder de vorm van 'limited access order'. Hierbij wordt de toegang tot en de controle van waardevolle middelen en activiteiten gelimiteerd (Ferenzi, 2016). Volgens Ferenzi (2016) toont IS zich relatief bedreven in het voorzien van diensten en veiligheid maar enkel ten opzichte van een smalle basis die ten volle van de voordelen geniet.

Vanuit een langetermijnperspectief blijkt een andere vorm van legitimiteit immers belangrijker dan geweld. Dit kan verkregen worden door de voorziening van publieke goederen aan de lokale bevolking. Hierbij is er de nood aan het in zekere mate garanderen van veiligheid, gerechtigheid en andere publieke diensten (Förster, 2015).

De staatsconsolidatie door IS is afhankelijk van het vormen van een sterke achterban waarop ze kan steunen. Dabiq demonstreert dat IS niet enkel in haar nabije omgeving steun zoekt maar ook globaal een hand uitrekt om immigranten te rekruteren om haar staat uit te bouwen (Gambhir, 2014).

De vraag waar deze legitimiteit van IS onder de bevolking vandaan komt kan volgens Guéhenno (2016) door verschillende factoren verklaard worden. Dit heeft volgens hem niet zozeer met de ideologie te maken maar meer met hun voorziening aan de bevolking. IS heeft hun steun voornamelijk te danken aan het geweld ten opzichte van soennieten door de Iraakse en Syrische regimes. De soennitische/sjiitische verdeeldheid en een diep gevoel van soennitisch slachtofferschap zijn de voornaamste factoren in haar opstanding. Dit is net IS hun aantrekkingskracht door de uitgesloten en vervreemden binnen de soennitische gemeenschap aan te spreken. Hun invloed is dus voornamelijk het gevolg van een jarenlang gewelddadig en repressief bewind. Guéhenno (2016) claimt dat groeperingen zoals IS slechts wortel schieten na een lange periode van onbehandelde lokale grieven, falende veiligheidsvoorzieningen en aanslepende conflicten (Guéhenno, 2016). Volgens Wagemakers (2014) zijn veel van de sympathisanten van IS voornamelijk anti-regime. Dit betekent dus niet dat zij een radicale islamitische staat willen zoals IS die voor ogen heeft (Wagemakers, 2014).

Zowel Amnesty International als Human Rights Watch wijzen er op dat de sjiitische milities samen met de luchtsteun van de 'Coalition of the willing' nog steeds veel te weinig onderscheid maken tussen IS-strijders en soennitische burgers (Cockburn 2014b). Lokale activisten beweren dat de luchtbombardementen van de door de VS-geleide internationale coalitie enkel bijdragen tot de legitimiteit van IS. Zo zouden sommige delen van de lokale bevolking hun steun betuigd hebben aan IS

aangezien hun veiligheid en levensonderhoud niet gespaard bleven bij deze aanvallen. Integendeel zijn ze net meer in gevaar ten gevolge van zowel de bombardementen van de coalitie als die door het regime in Syrië. Dit promoot IS, in tegenstelling tot de internationale gemeenschap, voor deze burgers tot de belangrijkste leverancier van een bepaalde vorm van veiligheid (Khalaf, 2015).

Hoewel men sceptisch moet staan tegenover zulke uitspraken door de enorme sociale druk waaronder deze mensen onder controle van IS leven, komen dergelijke berichten in zulke voldoende mate voor dat ze enige basis van realiteit suggereren, al dan niet gedeeltelijk (Fromson & Simon, 2015).

Vanuit de optiek van veel soennieten is de steun aan IS dus noodzakelijk voor hun eigen overleven. IS voorziet een relatieve stabiliteit in een regio gekenmerkt door oorlog en chaos. Tegelijkertijd vult ze het vacuüm dat achtergelaten werd door de corrupte overheden wiens bewind gekenmerkt werd door vormen van geweld zoals aanhoudingen, arrestaties en martelingen (Arango, 2015; Cheterian, 2015; De Brabander, 2015).

Door het machtsvacuüm dat er bestond in de regio was er sprake van een grote toename van banditisme en criminaliteit naargelang verschillende milities om de macht streden. IS heeft dit vervangen met een banditisme op industriële schaal maar tevens ook één met een grotendeels monopolie op geweld. Zo neemt de organisatie veiligheid zeer serieus en aarzelt ze niet om bruto geweld te hanteren om deze te handhaven. Hierdoor elimineert het tijdelijk de bron van moordend conflict dat verantwoordelijk is voor de vele klachten bij inwoners. De groep tracht dus eerst om een geweldsmonopolie te bekomen in het gebied dat het verovert en vervolgens hanteert het een mix van dwang en 'soft power'⁵ om de volledige controle in het gebied te bekomen. Zo uitten bewoners in steden als Mosoel en Raqqa dat ze het gevoel hebben dat ze omgaan met een gerespecteerde staat in plaats van bandieten en bemerken dat er een gevoel van veiligheid aanwezig is. Er heerst dus een gevoel onder de inwoners dat er een functionerende staat aanwezig is (Arango, 2015; Fromson & Simon, 2015; Khalaf, 2015).

Arango (2015) verklaart dit aan de hand van het feit dat vele soennieten die leven in beide landen geen ander alternatief zien. En dan al zeker niet in een terugkeer naar de overheden van Syrië en Irak. Soennieten in Irak blijven grotendeels vijandig ten opzichte van de door sjiïeten gedomineerde overheid (Arango, 2015). Het militaire succes van IS zou immers niet mogelijk geweest zijn zonder haar parallelle rol als politiek vehikel voor soortgelijke grieven van de soennieten. Dit wil niet zeggen dat de groep per se populair is bij soennieten maar er zijn voldoende mensen die haar bestuur verkiezen boven de door sjiïeten gedomineerde Iraakse overheid of het Assad regime in Syrië (Fromson & Simon, 2015).

Khalaf (2015) argumenteert dat de organisatie ter plekke nog legitimiteit mist door haar brutaliteit en non-lokale identiteit. Ondanks dit alles worden IS en haar instituties wel gepercipieerd als een bescherming ten opzichte van de chaos die gecreëerd is door het falen van de staat en het aanwezige conflict. Zo zouden velen van de lokale bevolking die hoewel ze het niet noodzakelijkerwijze eens zijn met haar ideologie en extremisme toch gebruik maken van haar rechtbanken en politiediensten aangezien deze hun veiligheid garanderen. Aan de andere kant wordt de organisatie wegens haar

---

⁵ 'Soft power' is het vermogen om invloed uit te oefenen op een ander door gebruik te maken van overtuiging en aantrekkingskracht in plaats van dwang of geld om zo zijn doelen te bekomen (Nye, 2008).

geweldsgebruik tegen de lokale bevolking op zich tegelijkertijd ook nog steeds gezien als een persoonlijke bedreiging (Cheterian, 2015; Khalaf, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Ook IS begrijpt dat haar methodiek van brutale processen en procedures tegen de bevolking, die geënt is op intimidatie en het ontmoedigen van mogelijk verzet, er voor zorgt dat haar legitimiteit enigszins beperkt blijft. Dit is zeker het geval aangezien haar extremistische overtuigingen en waarden ver verwijderd zijn van die van de doorsnee plaatselijke soennitische burger. Desalniettemin lijkt de organisatie niet van plan om haar strikte ideologie of manier van aanpak te wijzigen (Hallaj, 2015; Khalaf, 2015).

Om deze ideologische afstand te minimaliseren werkt IS er aan om de lokale ideologie af te leiden naar haar eigen ideologie door zwaar te investeren in het rechtvaardigen van haar religieuze ideologie. IS blijft religieuze, militaire en politieke argumenten produceren om de correctheid en de uiteindelijke soliditeit en overwinning van haar islamitische staat in de verf te zetten. Dit wordt ondersteund door middel van haar politieke instanties en een goed doordachte mediastrategie. Alhoewel het een extreme ideologie is kan deze redevoering in toenemende mate diegenen aanspreken waarbij mensenrechten, democratie en andere ideologische discours gefaald hebben in het zicht van dood, marteling en verlies op alle niveaus door roofzuchtige natiestaten (Khalaf, 2015). Dat IS deze realiteit hanteert als aanspreekpunt blijkt duidelijk uit een mededeling die ze verspreidde na de inname van Mosoel die verklaarde: "People tried secular forms of government: republic, Baathist, Safavids ... It pained you. Now is time for an Islamic state." (Kfir, 2014, p. 7).

Een andere verklaring is de administratieve capaciteit van IS om zowel ruraal als stedelijk gebied te besturen. Volgens Ferenzi (2016) overstijgt deze capaciteit ver dat van haar rivalen. Zo bouwen ze aan een hollistisch systeem van bestuur dat zowel religieuze-, opvoedkundige-, judiciële-, veiligheids-, humanitaire- als infrastructuurprojecten omvat. Bovendien besturen ze niet enkel een staat maar trachten ze tegelijkertijd binnen het kader van hun kalifaat ook een soennitische identiteit te creëren volgens hun interpretatie van de islamitische theologie (Ferenzi, 2016).

Er zijn verschillende gevallen bekend die er op wijzen dat sommige mensen de voorkeur geven aan een leven onder controle van IS ondanks hun harde religieuze regels. Tot de aanvallen van de VS en haar bondgenoten op IS, werden gebieden onder controle van de organisatie beschouwd als veilig en goed onderhouden. IS wordt gezien als een betere voorziener van diensten en veiligheid aan haar inwoners. Bovendien slaagde de organisatie er ook in om zich initieel snel te verrijken en deze fondsen ook aan te wenden tot de voorziening van rudimentaire publieke diensten. De groep is afhankelijk van een goed geplande oorlogseconomie. Ze voedt zich met plunderingen, het controleren van belangrijke infrastructuur zoals olieraffinaderijen en organiseert ook belastingheffing. De organisatie is er in geslaagd om lokale inkomsten te benutten op een onvoorziene schaal. Hiermee creëert ze een beeld van een functionerende en bloeiende staat, dit is ook de sleutel tot haar aantrekkingskracht. Het leiderschap van de groep is zorgvuldig gedisciplineerd met militair en burgerlijk personeel die specifieke aspecten in elke provincie overzien. Zo heeft IS ook overheidstechnici in hun posities in elektriciteitscentrales, olieraffinaderijen en andere cruciale infrastructuursites gelaten (Bilger, 2014; Caris & Reynolds, 2014; Fromson & Simon, 2015; Hallaj, 2015; Khalaf, 2015).

IS wordt gezien als de meest legitieme speler in het Irakese-Syrische politieke landschap wanneer het wordt vergeleken met de Badr Brigade en het Assad regime. De relatieve legitimiteit van IS komt dus voort uit de voorziening van rudimentaire goederen en diensten, voornamelijk veiligheid. Zo

beargumenteert Khalaf (2015) dat in het gebied van Syrië dat niet door het regime gecontroleerd wordt, IS als de meest capabele en efficiënte groep gezien wordt in de publieke voorziening aan de lokale bevolking. Dit wordt toegewezen aan haar goed gestructureerde instituties die bestuurd worden door een rigide set van regels en gesteund worden door haar indrukwekkende capaciteit aan middelen (Fromson & Simon, 2015; Khalaf, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Een voorbeeld hiervan zijn de shariarechtbanken in Raqqa die een wijde reeks van uitvoerende staatsactiviteiten beslaan. Het gaat hierbij over de voorziening van publieke goederen en humanitaire hulp maar ook om de handhaving van haar eigen rechtsvorm en de controle over andere aspecten van de burgers hun leven. Bij dit laatste gaat het onder meer over huisvestingsbeleid, handel, burgerlijke zaken etc. De shariarechtbanken hebben kantoren en wijzen personeel aan voor de variëteit van deze staatsfuncties. Bovendien wordt deze shariarechtbank hierbij gesteund door een 'islamitische politie' (Abboud, 2016; Gambhir, 2014; Khalaf, 2015).

Met betrekking tot de gebieden die ze controleert zijn deze voornamelijk gekenmerkt door haar stammenbasis. De organisatie vertoont zoals reeds aangehaald ook een 'carrot-and-stick' aanpak ten opzichte van de stammen. Hierbij probeert ze toe te zien op stammenaangelegenheden en steun van verschillende stammen te bekomen, desnoods door middel van omkoperij. Door deze controle tracht men ook verzet vanuit deze groepen te voorkomen (cf. supra). IS manipuleert deze stammen met een verdeel-en-heers strategie. Dit geeft blijk van een lange ervaring in het omgaan met stammen. Door het begrijpen van de lokale sociale en stammen-gerelateerde rivaliteit en vijandigheid ten opzichte van elkaar is de organisatie erin geslaagd om stammen en hun leden tegen elkaar op te zetten. Hiermee toont IS aan dat ze een cruciale les geleerd heeft uit vorige gefaalde jihadistische experimenten met betrekking tot bestuur (Fromson & Simon, 2015; Khalaf, 2015).

Een argument dat ten voordele van hun capaciteit tot bestuur spreekt, is de effectieve bevolking onder hun controle. Zo had de organisatie op een gegeven punt tot 7 à 8 miljoen mensen die in hun gebied over Syrië en Irak vertoefden. Dit cijfer is uiteraard onderwerp van discussie en de exacte getallen schommelen vaak maar vormt toch reeds een indicatie voor de schaal van haar publieke voorzieningen (Fromson & Simon, 2015).

5.2.4 Argumenten contra

Ondanks dat bovenstaande argumenten aangeven dat IS in zekere mate beschikt over elementen die we kunnen identificeren als eigenschappen en functies die parallel lopen met die van een staat, zijn er ook aanduidingen dat IS toch niet volledig in haar opzet slaagt. Wat volgt zijn argumenten en aanduidingen die wijzen op de tekortkomingen van IS in haar poging om een staat op te bouwen.

Caris & Reynolds (2014) stellen dat de transitie van oorlogsvoering (war-making), waarin IS zich zeer bekwaam toont, tot het uitbouwen van een staat (state-making), waarin IS slechts beperkte ervaring heeft, de meest significante beproeving zal zijn voor IS op lange termijn. Fromson & Simon (2015) beweren dat het echter weinig waarschijnlijk is dat de organisatie in deze optiek zal slagen. Dit beargumenteren ze door het feit dat er sinds begin 2015 een kantelpunt gekomen is in de Amerikaans-geleide coalitie in hun strijd tegen IS. Waar de campagne vroeger in defensieve termen ingelijst werd met het beschermen van Irakese minderheden en het voorkomen van het vallen van Bagdad en Erbil, centreert de strategie nu op een grondoffensief om het IS bolwerk in Mosoel te heroveren en de organisatie te breken (Fromson & Simon, 2015).

Een kalifaat is een soort van staat en net zoals alle staten moet deze bestuurd worden. In een soortgelijke optiek als Caris & Reynolds (2014) zien Fromson & Simon (2015) dat de onhoudbaarheid van het model van IS zich in haar bestuursvorm en financiering bevindt. Dit zal volgens hen meer dan enige andere factor de ondergang van de groep betekenen. Een gelimiteerde en slinkende basis van hulpbronnen, een incompetente administratie en de internationale economische en militaire druk hebben de netelige positie waarin IS zich bevindt nog verergerd. Ook het verlies van grondgebied sinds 2015 wordt als een bedreiging gezien voor de samenhang van de groepering. Deze afname verhoogt immers het risico op het overlopen van leden naar rivaliserende jihadistische groepen of zelfs een breuk binnenin de groepering (Belga, 2017a; Fromson & Simon, 2015).

Het probleem van de organisatie is het feit dat ze ondanks haar pretenties geen significante evolutie gemaakt heeft van haar mid-jaren 2000 herhalingen op het vlak van bestuurs- of administratie competentie. Hoewel het militair veel sterker en ook veel rijker is, blijven haar gewelddadige, uitbuitende en vervreemdende strategie van bestuur fundamenteel ongewijzigd (Fromson & Simon, 2015).

Ondanks alle lokale middelen die IS ter beschikking heeft, is de organisatie niet compleet in staat om haar lokale diensten en bestuur te onderhouden. Alle indicaties tonen aan dat het niveau van publieke voorzieningen in het door IS gecontroleerd gebied congruent is met de voorzieningen onder het vroegere regime in sommige sectoren (hoewel niet in alle). Algemeen gezien zien rurale gebieden verschillende verbeteringen in dienstlevering onder IS, terwijl steden er op achteruit gaan. Het is dus waarschijnlijk dat IS uiteindelijk moet overgaan tot het gebruik van geweld eens gemeenschappen beginnen te klagen (Hallaj, 2015; Khalaf, 2015).

Er is reeds significant bewijs dat soortgelijke situaties aankaart. Een voorbeeld hiervan is te zien in Manbij, een stad met een populatie van meer dan 200.000 mensen ten oosten van Aleppo. Net zoals in vele delen van Syrië werd er na het verdrijven van het regime een systeem van revolutionaire rechtbanken en een politiemacht opgericht om de orde te behouden. Door een tekort aan financiering en een verslechterende veiligheidstoestand zagen deze laatste zich echter genooddaakt om een samenwerkingsakkoord af te sluiten met IS. De revolutionaire rechtbanken werden vervangen door shariarechtbanken en de islamitische politie van IS. Vele burgers zijn hier echter reeds snel tegen beginnen revolteren (Abboud, 2016; Weiss & Hassan, 2015).

De arbitraire toepassing van radicale verordeningen en de bemoeienis met het privéleven van mensen beginnen de reputatie van de groep reeds te ondermijnen. Ondanks dat de organisatie, zoals reeds eerder beschreven, enige veiligheid biedt aan de bevolking, en hiermee ook aan legitimiteit wint, wordt ze wegens haar geweldsgebruik tegen de lokale bevolking op zich ook nog steeds gezien als een persoonlijke bedreiging door de bevolking. Zo blijken martelingen een algemeen gebruik onder het bewind van de organisatie. Ook IS begrijpt dat haar brutale processen en procedures tegen de bevolking er voor zorgen dat haar legitimiteit enigszins beperkt blijft. Dit is zeker het geval aangezien haar extremistische overtuigingen en waarden ver verwijderd zijn van die van de doorsnee plaatselijke soennitische burger. Desalniettemin lijkt de organisatie niet geënt om haar strikte ideologie of manier van aanpak te wijzigen (Hallaj, 2015; Khalaf, 2015; Weiss & Hassan, 2015).

Daarnaast wordt IS in toenemende mate geconfronteerd met de realiteit van haar intrinsiek gelimiteerde en steeds krimpende basis van middelen. De luchtaanvallen door de coalitie bleken voornamelijk succesvol in het verstoren van haar olie-operaties. Door het bombarderen van de

raffinaderijen werd de opbrengst uit olie mogelijk met 90% gereduceerd. De overige primaire inkomstenbronnen zijn zelfs nog problematischer aangezien ze fundamenteel niet hernieuwbaar zijn. De voorraad van lucratieve westerse gijzelaars zijn opgebruikt en de verkoop van archeologische artefacten stuit op eenzelfde limiet. Deze realiteit forceert IS om in toenemende mate op belastingheffing en de voorziening van bescherming tegen betaling te berusten. Terwijl dit voldoende kan zijn om de militaire operaties in de nabije toekomst te voorzien, zal IS snel met de feiten geconfronteerd worden dat het meeste van wat ze controleert een aan grondstoffen arme woestijn is die op alle kanten geblokkeerd wordt door vijandige militaire troepen (Fromson & Simon, 2015).

Op een gegeven punt blijft er gewoonweg weinig over om uit te buiten. Als een impliciete erkenning hierop is de organisatie reeds gestart met pogingen om te voorkomen dat bewoners er vandoor gaan met hun cashgeld door bankuittreksels onder de supervisie van beambten te plaatsen met strikte limieten en additionele taksen. Het is onwaarschijnlijk dat dit voldoende zal zijn. Kapitaaltekorten zijn reeds begonnen met het kalifaat te raken, ook al zijn de directe effecten nog niet voelbaar op het slagveld. Essentiële diensten zoals water, elektriciteit, gezondheidszorg en brandstof zijn slechts in geringe voorraad aanwezig en hun afwezigheid raakt de groep bij burgers die in andere gevallen zeer ontvankelijk zijn. Zo zou de aanwezige gezondheidszorg van uitermate slechte kwaliteit zijn. De hygiëne in ziekenhuizen schiet sterk tekort en er is ook sprake van een tekort aan medicijnen, medisch materieel en voldoende gekwalificeerd medisch personeel (AIVD, 2016; Fromson & Simon, 2015).

IS wenst te werken als een functionerende staat met een bevolking van gelijkgezinden. In juli 2015 riep de leider Abu Bakr al-Baghdadi op tot de immigratie van bekwame werkers. Het ging hierbij voornamelijk over rechters, dokters en ingenieurs in alle velden en alle personen die militaire, management en/of diensten-skills hebben. Deze oproep toont de plannen van IS aan om haar gebied te herbevolken als een manier om een duurzame controle te bekomen. Met een sterke achterban in plaats zou de organisatie waarschijnlijk zichzelf militair willen versterken en haar bestuur uitbreiden, wat bijdraagt tot de duurzaamheid van haar nieuwe staat. Deze oproep blijkt echter grotendeels gefaald te hebben. Het is immers moeilijk om even succesvolle rekruterings technieken te hanteren bij bedienden en professionals als diegene die ze hanteert voor buitenlandse strijders en inwoners te lokken. IS kampt dus met de problematiek van een tekort aan technische skills. Het falen in de voorziening van basisdienstverlening breekt fundamenteel het impliciete contract tussen de staat en diegenen die bestuurd worden waaruit de legitimiteit voortkomt (Fromson & Simon, 2015; Gambhir, 2014).

Hiermee geconfronteerd zal IS waarschijnlijk gedwongen worden om haar toevlucht te nemen tot in toenemende mate repressievere maatregelen om de controle te behouden. Deze kunnen op de korte termijn succesvol zijn maar zullen in de toekomst uitdagingen vormen. Alhoewel er reeds geïsoleerde incidenten hebben plaatsgevonden van lokaal verzet tegen hun bewind is er tot nog toe geen sprake geweest van een georganiseerde opstand. De werkelijke bedreiging komt mogelijk wanneer geld en patronage niet langer de militaire coalitie van IS blijft voeden. Wanneer IS gedwongen wordt keuzes te maken met betrekking tot wie wat krijgt. Er is reeds bewijs van spanningen tussen lokale IS vechters en haar buitenlandse strijders, deze laatste groep krijgt immers een voorkeursbehandeling en hogere salarissen. Voornamelijk de notoir pragmatische stammen zullen mogelijk stoppen met het steunen van IS indien ze een economische voordeel zien in het breken met IS (Fromson & Simon, 2015).

Het niveau van middelen waarover IS bezit is van dergelijke grootte dat ze groter is dan dat van enig ander voormalig jihadistisch state-building experiment. Maar de uitdagingen voor haar bestuur zoals

de gelimiteerde en slinkende middelen, een hevige 'brain drain', machtige vijanden die economische blokkades opstellen en een gewelddadige en apocalyptische ideologie die bijna zeker de lokale populatie vervreemdt, zijn zeer gelijkend (Fromson & Simon, 2015).

Het beeld dat IS probeert te bewerkstelligen van het kalifaat als een ideale samenleving in wording staat ver af van wat de organisatie in werkelijkheid is. Het geweld, de agressie en de criminaliteit die het kalifaat sterk gemaakt hebben de voorbije jaren zullen minder en minder effectief blijken naarmate de tijd voorbijgaat. Fromson & Simon (2015) stellen het als volgt: "The caliphate is rotten at its core and will eventually collapse." (Fromson & Simon, 2015, p. 44).

Het regelrechte verslaan van de organisatie is echter nog niet in zicht op de korte tot middellange termijn. De machten die tegen IS vechten zijn formidabel maar veel van haar vijanden inclusief de VS, de Arabische staten in de Golf, Iran en andere Irakese milities gesteund door Iran en het Assad regime, kunnen niet effectief samenwerken. Meer dan een jaar nadat de internationale coalitie gestart was met de luchtaanvallen beschikte IS nog steeds over een aanzienlijk territorium. Toch hebben de aanvallen een impact en is er sprake van enkele belangrijke militaire nederlagen en gebiedsverlies in 2015 en 2016. Dit heeft tot gevolg dat vervoer van mensen en middelen bemoeilijkt wordt en de ontwikkeling binnen het gebied belemmerd wordt (AIVD, 2016; Belga, 2017a; Fromson & Simon, 2015).

IS komt tekort om haar doel, het handelen als een staat, te volbrengen. Zo slaagt ze er niet in om haar diensten op een effectieve wijze te beheren. In Raqqa is er op een gegeven moment zelfs sprake van een verdubbeling van de prijzen voor levensmiddelen en slaagt IS er niet langer in al haar strijders van eenzelfde salaris voorzien. Dit alles leidt tot een groeiende onrust binnen de organisatie en onder haar inwoners. Er is in toenemende mate sprake van klachten. Deze gaan over vele aspecten van het leven in het kalifaat zoals het dure voedsel en de huisvesting die te wensen overlaat. De gezondheidszorg is falende ten gevolge van een tekort aan professioneel personeel, uitrusting en medicamenten. Elektriciteit is schaars. De olieproductie daalt, dit zelfs voor de aanvallen op door IS-gecontroleerde olie reserves. Het opleidingssysteem is praktisch onbestaand en er is geen realistische mogelijkheid op economische groei. De bevolking, zelfs diegenen die de doelen van IS steunden, worden in een toenemende mate ontevreden met de toenemende repressie (AIVD, 2016; Pietrucha, 2016).

IS doet veel moeite om de mythe van een succesvolle staat hoog te houden maar sinds 2015 vertoont dit beeld meer en meer barsten. Militaire tegenvallers en interne spanningen leiden tot aanzienlijke problemen die beantwoord worden met een steeds repressievere aanpak ten opzichte van de bevolking. Oppositie wordt met geweld geëlimineerd en er is sprake van een angstcultuur en een steeds meer totalitair karakter. Zo bemoeilijkt het leden en inwoners om het gebied te verlaten uit vrees dat ze zouden vluchten. Men tracht met man en macht om te voorkomen dat negatieve signalen over de organisatie en het leven ginds de buitenwereld bereiken (AIVD, 2016).

Nuruzzaman (2015) stelt dat het IS van Al-Baghdadi op zijn best als een de facto-staat gezien kan worden met een territoriale controle rijkend van de Syrische al-Raqqa provincie tot Mosoel in Noord-Irak en Fallujah en Abu Ghraib in centraal Irak⁶. Ze levert hierbij een losse vorm van bestuur. Er is geen internationale erkenning voor IS noch zoekt IS zulke erkenning. Eigenlijk blijft IS ter plekke dus een

---

⁶ De opmerking van Nuruzzaman (2015) dateert nog van 2015. Ondertussen verloor IS reeds veel van dit gebied waaronder de steden zoals Dabiq en Minbej in Syrië en Ramadi en Fallujah in Irak (Belga, 2017a; Bruggeman, 2016).

extralegale realiteit met grote vraagtekens met betrekking tot haar toekomstige politieke, militaire en economische overleven. De grootste crisis die IS het hoofd zal moeten bieden is de crisis van politieke legitimiteit (Nuruzzaman, 2015).

Townsend (2016) concludeert dat IS, ondanks enkele kenmerken van effectief bestuur, aan geen van de overige criteria beantwoordt. Hieruit kan men dus concluderen dat IS geen staat is en een erkenning van de groep mogelijk de bedreiging van een 'self-fulfilling prophecy' met zich mee brengt. Door ze deze legitimiteit toe te kennen, stelt men de organisatie immers in staat om aan de overige kenmerken tegemoet te komen. Townsend (2016) stelt duidelijk dat IS geen staat is en ook niet zo erkend mag worden. Townsend (2016) definieert IS dus als een religieuze terroristische organisatie die een rudimentaire vorm van rebel governance uitvoert (Townsend, 2016).

6. Conclusie

IS functioneerde initieel als een terroristische organisatie maar de groepering is niet enkel een terroristische organisatie. Zo slaagde de groepering erin om in ijltempo grote gebieden te veroveren in zowel Irak als Syrië. Naarmate de organisatie dit terrein vervolgens ook in handen wist te houden en een bestuurscapaciteit kon uitbouwen, slaagde IS er volgens sommigen in om zich te transformeren in een functionerende de facto-staat die gebruik maakt van extreem geweld en terreur als een controlemiddel (Arango, 2015; Fromson & Simon, 2015; Gerges, 2014). Deze notie om het project van IS als een vorm van state-building te zien werd met veel kritiek onthaald in andere hoeken van de wetenschappelijke wereld (cf. supra). Desalniettemin toont deze discussie een belangrijke kloof aan in de wetenschappelijke literatuur. Velen zien de groepering immers als niets meer dan een extremistische terreurbeweging of een gewapende groep (De Brabander, 2015; De Schepper, 2015; Hallaj, 2015; Zhang & Hellmueller, 2016).

Dit laatste negeert veel van de dagelijkse realiteiten die zich afspelen in conflictgebieden met betrekking tot het bestuur door niet-statelijke gewapende groeperingen. Dit onderzoek probeert dergelijke tekortkomingen te overkomen en tracht via de wetenschappelijke literatuur omtrent warlordism en state-building na te gaan welke vormen het bestuur van IS net aanneemt. Beide concepten geven immers een brede waaier weer van mogelijke rollen en functies voor non-statelijke gewapende groepen. In de wetenschappelijke literatuur wordt naar dergelijke situaties vaak verwezen met de termen rebel governance of de facto-/proto-staten (cf. supra).

Door haar snelle territoriale expansie sinds 2014 onderscheidde de groepering zich immers van eerdere islamitische rebellen. Hiermee kwam de nadruk in de media grotendeels of zelfs uitsluitend op het brutale aspect van de groepering te liggen en worden de 'statelijke' aspecten van de organisatie genegeerd. Dit is een ernstige tekortkoming die vele elementen van de organisatie in het ongewisse laat. Conflict is immers een deel van het staatsvormingsproces. Deze actoren kunnen verschillende basisdiensten en functies op zich nemen zoals mogelijk veiligheid, bescherming, bestuur, gerechtigheid en/of andere basisdiensten aanbieden waartoe overheidsautoriteiten niet in staat zijn (Bakke et al, 2014; Ferenzi, 2016; Giustozzi, 2003, 2005; Kalyvas, 2001; Kisangani & Pickering, 2013; Marten, 2007; Morgan, 2016; Podder, 2012; Zelin, 2014b).

De behandelde literatuur toont aan hoe meer gesofisticeerde vormen van warlords mogelijk een soort van 'gedeeltelijke' legitimiteit ontwikkelen en zichzelf transformeren in een proto-staat of vorm van rebel governance. IS beantwoordt hierbij in belangrijke mate aan de kenmerken van warlordism maar toont net op het vlak van de legitimiteit een overstijging of beweging weg van een vorm van warlordism aan. Er is dan sprake van het ontwikkelen van een set van instituties, gebruiken en bewindspraktijken door gewapende groeperingen om het sociale en politieke leven van burgers te reguleren. Deze transformatie is dan een legitimeringsproces bedoeld om loyaliteit aan te trekken en een bestuur te installeren. Dit door middel van het opzetten van vormen van burgerlijke administratie en de voorziening van diensten zoals onderwijs, politie, elektriciteit, publiek transport etc. Hierbij bestaat dus een mogelijke ontwikkeling van vormen van politieke structuren voorbij het pure militaire aspect (Ferenzi, 2016; Giustozzi, 2003, 2005; Kalyvas, 2001; Marten, 2007; Townsend, 2016). Dit laatste is interessant met betrekking tot de case van IS. Hierbij blijft echter wel nog de vraag hoe ver deze transformatie van IS reikt, in hoeverre hun project slaagt en deze claim op een nieuwe staat brede steun geniet.

Wat wel reeds gezegd kan worden is dat de legitimiteit van IS duidelijk de grens van pure militaire legitimiteit overschreden heeft en dat de organisatie onderbouwde pogingen maakt om ook een politieke legitimiteit te bestendigen onder de bevolking van het door hen gecontroleerde gebied. Maar ondanks dit alles moet een opstand uiteindelijk toch legitimiteit bekomen om de transitie tot een overheid te voltooien (Arango, 2015; De Brabander, 2015; Ferenzi, 2016; Fromson & Simon, 2015; Guéhenno, 2016; Hallaj, 2015; Khalaf, 2015; Pietrucha, 2016; Wagemakers, 2014).

Interne legitimiteit wordt hierbij gezien als een sleutelfunctie van de Weberiaanse 'state-building'. Dit betekent naast het monopolie op het gebruik van geweld ook in belangrijke mate het vermogen van deze entiteiten om aan andere aspecten van het sociaal contract te voldoen zoals materiële veiligheid, tewerkstelling, welvaart en veiligheid (Bakke et al, 2014). Berichten omtrent dergelijke dienstverlening komen in zulke voldoende mate voor dat ze enige basis van realiteit suggereren. Hoewel men dus kan argumenteren dat er wel enige sprake is van een sociaal contract tussen IS enerzijds en de lokale bevolking anderzijds blijkt de legitimiteit van IS onder meer een gevolg van een jarenlang gewelddadig en repressief bewind. Daarnaast blijken veel van de sympathisanten onder de lokale bevolking voornamelijk anti-regime. IS wordt hierbij gezien als een leverancier van relatieve stabiliteit en veiligheid. Dit betekent dus niet dat zij een radicale islamitische staat willen zoals IS die voor ogen heeft (Arango, 2015; Cheterian, 2015; De Brabander, 2015; Fromson & Simon, 2015; Guéhenno, 2016; Khalaf, 2015; Wagemakers, 2014; Weiss & Hassan, 2015).

Uit het voorgaande mag dus blijken dat hoewel IS toch over enige legitimiteit beschikt, deze toch afbrokkelend is. Haar pogingen tot het opzetten van vormen van burgerlijke administratie en publieke voorzieningen takelen immers af. Zo is er de problematiek van kapitaaltekorten en een tekort aan technische skills. Deze tekorten zijn al begonnen met het kalifaat te raken. De geringe aanwezigheid van essentiële diensten zoals water, elektriciteit, gezondheidszorg en brandstof zijn slechts in geringe voorraad aanwezig. Dit heeft ook een effect op burgers die in andere gevallen zeer ontvankelijk zijn. Deze gelimiteerde en slinkende basis van hulpbronnen, een incompetente administratie en de internationale economische en militaire druk hebben de netelige positie waarin IS zich bevindt nog verergerd. Dit falen in de voorziening van basisdienstverlening breekt fundamenteel het impliciete contract tussen de staat en diegenen die bestuurd worden van waaruit de legitimiteit voortkomt. Ook de aanvallen door haar vijanden hebben een impact en sinds 2015 is er sprake van belangrijke militaire nederlagen en gebiedsverlies. Dit bemoeilijkt het vervoer van mensen en middelen en belemmert de ontwikkeling binnen het gebied nog meer. IS komt hierbij dus tekort om haar doel, het handelen als een staat, te volbrengen (AIVD, 2016; Belga, 2017a; Fromson & Simon, 2015; Gambhir, 2014; Pietrucha, 2016).

Ter conclusie kan men dus stellen dat IS geslaagd is in het overgaan van een vorm van warlords naar een project van state-building maar ondanks dat men over enkele kenmerken van effectief bestuur beschikt niet in staat is om dit project in stand te houden. IS toont zich immers relatief bedreven in het voorzien van diensten en veiligheid maar dit enkel ten opzichte van een smalle basis die ten volle van de voordelen geniet. Ze kan hierbij dus gezien worden als een de facto-/proto-staat die een losse vorm van bestuur levert. De organisatie heeft geen internationale erkenning en zoekt deze ook niet. Dit alles toont aan dat IS niet simpelweg een militaire of terroristische organisatie is. IS heeft politieke instituties opgebouwd en religieuze argumenten aangereikt om deze instituties te onderbouwen. Maar in essentie blijft IS ter plekke dus een extralegale realiteit en kan men grote vraagtekens plaatsen ten opzichte van haar toekomstige politieke, militaire en economische overleven. Het best definieert men

IS als een religieuze terroristische organisatie die een rudimentaire vorm van rebel governance uitvoert. Er bestaat dus de mogelijkheid om het project van IS als een vorm van state-building te zien. De grootste crisis voor de groep bevindt zich dus in haar politieke legitimiteit (Ferenzi, 2016; Gambhir, 2014; Kalyvas, 2001; Marten, 2007; Nuruzzaman, 2015; Townsend, 2016).

Zoals Kalyvas (2014) het stelt is het veel interessanter om IS te analyseren als een revolutionaire actor die ook islamitisch is eerder dan de organisatie eenvoudigweg als een islamitische of sektarische actor te zien (Kalyvas, 2014). Hierin bevindt zich ook de bijdrage en het belang voor verder onderzoek. Er bestaat zowel in de media als de wetenschappelijke wereld de misvatting of tekortkoming om dergelijke organisaties eerder te percipiëren in de vorm van terroristen/een gewapende groepering of niets meer dan warlords. Hierbij is er slechts in geringe mate een erkenning van pogingen tot state-building ondanks dat we toch belangrijke soortgelijke elementen terugvinden. We kunnen dus spreken over het negeren van vormen van statelijkheid vanuit eerder tactische en/of semantische overwegingen (cf. supra).

Morgan (2016) verwijst hierbij naar het feit dat de behandeling van gebeurtenissen omtrent terreur in de westerse media onlosmakelijk bepaalde aspecten belicht waarbij er op bepaalde perspectieven gefocust wordt en andere juist uitgesloten worden. Hierbij wordt er een beeld van IS gecreëerd dat eerder het brutale aandacht geeft en de 'statelijke' aspecten van de organisatie negeert (Morgan, 2016). Rebellen en burgers werken veel vaker samen dan het staatsperspectief laat vermoeden. De meest duidelijke reden hiervoor is dat de staatsactoren een interesse hebben in het afbeelden van rebellendominantie als enkel en alleen gebaseerd op geweldsdreiging (Förster, 2015).

Bovendien is het ook belangrijk om op te merken dat hoewel IS enkele karakteristieken van een staat heeft nu, het nog steeds de veerkracht heeft van een ideologisch gemotiveerde terroristische organisatie die zal overleven en mogelijk zelfs zal gedijen bij terugslagen. Dezelfde vergissingen die in 2008 gemaakt werden mogen niet opnieuw gemaakt worden. Dit wil zeggen dat men er niet mag vanuit gaan dat een jihadistische groepering vernietigd is omdat ze verdreven is uit haar voormalige veiligheidsoorden en hun capaciteit tot het controleren van territorium geremd wordt (Fromson & Simon, 2015). "The ongoing military campaign against ISIS might chip away at ISIS's physical presence, but ISIS as a state of mind will be harder to defeat." (Fernandez, 2015, p. 25). Mecham (2015) wijst hierbij wel op het gevaar dat naarmate deze instituties meer en meer stabiliseren dat het moeilijker wordt om de groepering te onttronen zonder additionele problemen ter plekke te creëren (Mecham, 2015).

Een mogelijke tekortkoming met betrekking tot dit onderzoek is het tijds kader. Zo is de evolutie van het onderwerp IS nog in volle gang en weten we niet wat dit in de (nabije) toekomst brengen zal. Sinds enige tijd is er enigszins sprake van een terugdringing van IS en een verlies van grondgebied, hoe dit effect heeft op de groep op termijn is nog onduidelijk. Dit geheel moet dus als een fluctuerend iets aanzien worden. Het is een groeiend proces dat nog niet af is.

Lijst van de geraadpleegde werken

- Abboud, S.N. (2016). Conflict, Governance, and Decentralized Authority in Syria. In Beck, M., Jung, D., & Seeberg, P. (Eds.), *The Levant in Turmoil* (pp. 57-77). New York: Palgrave Macmillan US.
- Achcar, G. (2016). *Morbid Symptoms: Relapse in the Arab Uprising*. Redwood City: Stanford University Press.
- AIVD (2016). *Leven bij ISIS, de mythe ontrafeld*. Den Haag: Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
- Arango, T. (21 juli 2015). ISIS Transforming Into Functioning State That Uses Terror as Tool. *New York Times*. Geraadpleegd op 08 oktober 2016 via http://www.nytimes.com/2015/07/22/world/middleeast/isistransforming-into-functioning-state-that-uses-terror-as-tool.html?_r=1
- Arnoudt, R. (28 juni 2016). Wegen van Al Qaeda en Al Nusra scheiden. *De Redactie*. Geraadpleegd op 07 april 2017 via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2724260>
- Bakke, K.M., O'Loughlin, J., Toal, G., & Ward, M. D. (2014). Convincing State-Builders? Disaggregating Internal Legitimacy in Abkhazia. *International Studies Quarterly*, 58(3), 591-607.
- Belga (09 september 2016). Topman van voormalig Al-Nusra-front 'gedood bij Aleppo'. *Knack*. Geraadpleegd op 13 februari 2017 via <http://www.knack.be/nieuws/wereld/topman-van-voormalig-al-nusra-front-gedood-bij-aleppo/article-normal-750193.html>
- Belga (19 januari 2017a). IS verloor vorig jaar bijna vierde van grondgebied. *De Redactie*. Geraadpleegd op 15 februari 2017 via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2869141>
- Belga (11 april 2017b). Terreurgroep IS controleert minder dan 7 procent van Irak. *De Redactie*. Geraadpleegd op 11 april 2017 via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2948304>
- Bilger, A. (2014). ISIS annual reports reveal a metrics-driven military command. *Institute for the Study of War*, 22.
- Bunzel, C. (2015). *From Paper State to Caliphate: The Ideology of Islamic State*. Washington, DC: Brookings Institute.
- Bruggeman, F. (09 oktober 2016). IS verloor "ruim kwart van grondgebied" in Syrië en Irak. *De Redactie*. Geraadpleegd op 19 november 2016, via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2788663>
- Caris, C.C., & Reynolds, S. (2014). ISIS governance in Syria. *Middle East Security Report*, 22, 4-41.
- Cheterian, V. (2015). ISIS and the Killing Fields of the Middle East. *Survival*, 57(2), 105-118.
- Cook, D. J., Mulrow, C. D., & Haynes, R. B. (1997). Systematic Reviews: Synthesis of Best Evidence for Clinical Decisions. *Annals of Internal Medicine*, 126(5), 376-380.
- Cronin, A.K. (2015). ISIS Is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat. *Foreign Affairs*, 94(2), 87-98.
- De Brabander, L. (2015). Gewelddadig jihadisme en het internationale schaakbord. In Loobuyk, P. (Ed.), *De Lokroep van IS. Syriëstrijders en (de)radicalisering* (pp. 77-102). Kalmthout: Pelckmans.

De Greef, J. (06 april 2017). VS steunt "internationale actie om Assad weg krijgen". *De Redactie*. Geraadpleegd op 07 april 2017 via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/2.49328?eid=1.2944245>

De Ridder, J. (1994). *Van tekst naar informatie - Ontwikkeling en toepassing van een inhoudsanalyse-instrument*. Den Haag: X.

De Schepper, D. (2015). *Jihadisme! En nu? Op zoek naar een Belgische aanpak*. (Masterproef, Universiteit Gent, Gent, België).

Farwell, J. P. (2014). The media strategy of ISIS. *Survival*, 56(6), 49-55.

Ferenzi, S. (2016). Beyond Half-Measures: Influencing Syria's Political Order through Non-State Proxies. *Small Wars Journal*. Geraadpleegd via <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/beyond-half-measures-influencing-syria%E2%80%99s-political-order-through-non-state-proxies>

Fernandez, A. M. (2015). *Here to stay and growing: Combating ISIS propaganda networks*. Washington, DC: Brookings Institute.

Förster, T. (2015). Dialogue Direct: Rebel Governance and Civil Order in Northern Côte d'Ivoire. In Arjona, A., Kasfir, N., & Mampilly, Z. (Eds.), *Rebel Governance in Civil War* (pp. 203-225). Cambridge: Cambridge University Press.

Fromson, J., & Simon, S. (2015). ISIS: the dubious paradise of apocalypse now. *Survival*, 57(3), 7-56.

Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative inquiry*, 12(2), 219-245.

Gambhir, H. K. (2014). Dabiq: The strategic messaging of the Islamic State. *Institute for the Study of War*, 15.

Gerges, F.A. (2014). ISIS and the Third Wave of Jihadism. *Current History*, 113(767), 339-343.

Ghani, A., Lockhart, C., & Carnahan, M. (2005). *Closing the sovereignty gap: an approach to state-building*. London: Overseas Development Institute.

Gilsinan, K. (27 augustus 2014). The Many Ways to Map the Islamic 'State'. *The Atlantic*. Geraadpleegd op 19 november 2016 via http://www.lionelgram.com/562_The%20Many%20Ways%20to%20Map%20the...-%20Global%20-%20The%20Atlantic.pdf

Giustozzi, A. (2003). *Respectable warlords? The politics of state-building in post-Taleban Afghanistan*. (Crisis States Research Centre Working Paper No. 33). Geraadpleegd via LSE website: <http://eprints.lse.ac.uk/13311/>

Giustozzi, A. (2005). *The debate on warlordism: the importance of military legitimacy*. (Crisis States Research Centre Discussion Paper No. 13). Geraadpleegd via LSE website: <http://eprints.lse.ac.uk/13316/>

Giustozzi, A. (2011). *The art of coercion: the primitive accumulation and management of coercive power*. New York: Columbia University Press.

- Glasziou, P., Irwig, L., Bain, C., & Colditz, G. (2001). *Systematic reviews in health care : a practical guide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Guéhenno, J.M. (2016). *Destroying ISIS: 10 dos and don'ts*. Geraadpleegd op 12 november 2016, via <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/destroying-isis-10-dos-and-don-ts>
- Hallaj, O.A. (2015). *The balance-sheet of conflict: criminal revenues and warlords in Syria*. Oslo: NOREF.
- Hirschfeld, K. (2015). *Gangster States: Organized Crime, Kleptocracy and Political Collapse*. New York: Springer.
- Ingram, H. J. (2015). The strategic logic of Islamic State information operations. *Australian Journal of International Affairs*, 69(6), 729-752.
- Jackson, R.H., & Rosberg, C. G. (1982). Why Africa's weak states persist: The empirical and the juridical in statehood. *World politics*, 35(01), 1-24.
- Kaldor, M. (2003). *Global Civil Society: An Answer to War*. Cambridge: Polity Press.
- Kalyvas, S. (2001). "New" and "old" civil wars: a valid distinction?. *World politics*, 54(01), 99-118.
- Kalyvas, S. (07 juli 2014). The Logic of Violence in the Islamic State's War. *The Washington Post*, 7. Geraadpleegd op 22 februari 2017, via <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2014/07/07/the-logic-of-violence-in-islamic-states-war/>
- Kalyvas, S. (2015). Is ISIS a Revolutionary Group and if Yes, What Are the Implications?. *Perspectives on Terrorism*, 9(4), 42-47.
- Kaminski, J. (2015). Comparing Goals and Aspirations of National vs. Transnational Islamist Movements. In Poirson, T., & Oprisko, R. L. (Eds.), *Caliphates and Islamic Global Politics* (pp. 35-48). Bristol: E-International Relations.
- Kfir, I. (2014). *Social Identity Group and Human (In) Security-The Case of Islamic State in Iraq and the Levant (ISIS)*. Syracuse: Syracuse University.
- Khalaf, R. (2015). Beyond Arms and Beards: Local Governance of ISIS in Syria. In Poirson, T., & Oprisko, R. L. (Eds.), *Caliphates and Islamic Global Politics* (pp. 57-67). Bristol: E-International Relations.
- Kisangani, E.F., & Pickering, J. (2014). Rebels, Rivals, and Post-colonial State-Building: Identifying Bellicist Influences on State Extractive Capability. *International Studies Quarterly*, 58(1), 187-198.
- Lary, D. (1980). Warlord studies. *Modern China*, 6(4), 439-470.
- Lister, C.R. (2016). *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency*. Oxford: Oxford University Press.
- Marten, K. (2007). Warlordism in comparative perspective. *International Security*, 31(3), 41-73.
- Marten, K. (2012). *Warlords: Strong-arm brokers in weak states*. London: Cornell University Press.
- McCants, W. (2015). *The ISIS apocalypse: The history, strategy, and doomsday vision of the Islamic State*. New York: Macmillan.

- Mecham, Q. (5 februari 2015). How much of a state is the Islamic State?. *The Washington Post*. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, via <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/02/05/how-much-of-a-state-is-the-islamic-state/>
- Mehsud, S., & Bukhari, M. (2014). Pakistan Taliban Splinter Group Vows Allegiance to Islamic State. *Reuters*. Geraadpleegd op 18 oktober 2016, via <http://www.reuters.com/article/us-pakistan-militants-is-idUSKCN0J20YQ20141118>
- Morgan, C.A. (2016). *Media's ISIS crisis: how ISIS came to be through framing and naming* (Masterproef, University of Tennessee at Chattanooga, Chattanooga (Tenn.), USA).
- Neuendorf, K. A. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. California: Thousand Oaks.
- North, D.C., Wallis, J.J., & Weingast, B.R. (2009). *Violence and social orders: a conceptual framework for interpreting recorded human history*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nuruzzaman, M. (2015). The Islamic State and its Viability. In Poirson, T., & Oprisko, R. L. (Eds.), *Caliphates and Islamic Global Politics* (pp. 68-78). Bristol: E-International Relations.
- Nye, J.S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The annals of the American academy of political and social science*, 616(1), 94-109.
- Pietrucha, M. (3 maart 2016). Treating the Islamic State as a State. *War on the Rocks*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 via <http://warontherocks.com/2016/03/treatingthe-islamic-state-as-a-state/>
- Podder, S. (2012). *From Spoilers to Statebuilders: Constructive Approaches to Engagement with Non-State Armed Groups in Fragile States*. Cranfield: Cranfield University.
- Ras, J. (2015). AKs or Spades?: Al-Qaeda, Al-Shabaab, Boko Haram and ISIS and Its Threat to Sustainable Development. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 8(3), 19-28.
- Reno, W. (1999). *Warlord politics and African states*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Reno, W. (2002). The politics of insurgency in collapsing states. *Development and Change*, 33(5), 837-858. Geraadpleegd via doi: 10.1111/1467-7660.t01-1-00251
- Roberts, J.A.G. (1989). Warlordism in China. *Review of African Political Economy*, 45(46), 26-33. Geraadpleegd via <http://www.jstor.org/stable/4006008>
- Rubin, B.R. (2006). Peace Building and State-Building in Afghanistan: constructing sovereignty for whose security?. *Third World Quarterly*, 27(1), 175-185.
- Ryan, M.W.S. (2014). *Hot Issue: Dabiq: What Islamic State's New Magazine Tells Us about Their Strategic Direction, Recruitment Patterns and Guerrilla Doctrine*. Geraadpleegd op 12 november 2011, via <https://jamestown.org/program/hot-issue-dabiq-what-islamic-states-new-magazine-tells-us-about-their-strategic-direction-recruitment-patterns-and-guerrilla-doctrine/>
- Shaney, Y., Cohen, A., & Mimran, T. (2014). ISIS: Is the Islamic State Really a State?. *Israel Democracy Institute*. Geraadpleegd op 26 oktober, via <http://en.idi.org.il/analysis/articles/isis-is-the-islamic-state-really-a-state>
- Sheridan, J.E. (1966). *Chinese Warlord: The Career of Feng Yü-hsiang*. Stanford: Stanford University Press.

- Tilly, C. (1985). War Making and State Making as Organized Crime. In Evans, P.B., Rueschmeyer, D., & Skocpol, T. (Eds.), *Bringing the State Back In* (pp. 169-187). New York: Cambridge University Press.
- Tilly, C. (1992). *Coercion, Capital, and European States, AD 990– 1992*. New York: Cambridge University Press.
- Townsend, C. (2016). If Wishes Were States. *Small Wars Journal*. Geraadpleegd via <http://smallwarsjournal.com/blog/if-wishes-were-states>
- Van Thiel, S. (2007). *Bestuurskundig onderzoek: een methodologische inleiding*. Bussum: Coutinho.
- Wagemakers, J. (2014). ISIS wil als staat vooral macht afdwingen. *NRC-Handelsblad*. Geraadpleegd op 21 oktober 2016, via <http://hdl.handle.net/2066/132571>
- Walt, S.M. (2015). ISIS as Revolutionary State. *Foreign Affairs*, 94(6), 42-51.
- Weiss, M., & Hassan, H. (2015). *ISIS : Inside the army of terror*. New York: Regan Arts.
- Wibishet, F. (2016). *Framing ISIS in Global Mainstream Media* (Doctoraatsverhandeling, Addis Ababa University, Addis Ababa, Ethiopia).
- Williams, L. (2016). *Islamic State propaganda and the mainstream media*. Sydney: Lowy Institute for International Policy.
- Wood, G. (2015). What ISIS really wants. *The Atlantic*, 315(2), 78-94. Geraadpleegd op 22 januari 2017, via <http://www.theatlantic.com/features/archive/2015/02/what-isis-really-wants/384980/>
- Zavadski, K. (2014). ISIS Now Has a Network of Military Affiliates in 11 Countries Around the World. *New York*. Geraadpleegd op 18 oktober 2016, via <http://nymag.com/daily/intelligencer/2014/11/isis-now-has-military-allies-in-11-countries.html>
- Zelin, A.Y. (2014a). The war between Isis and Al-Qaeda for supremacy of the global jihadist movement. *The Washington Institute for Near East Policy*, 20(1), 1-11.
- Zelin, A.Y. (2014b). Colonial Caliphate: The Ambitions of the 'Islamic State'. *The Washington Institute for Near East Policy*. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, via <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/colonial-caliphate-the-ambitions-of-the-islamic-state>
- Zhang, X., & Hellmueller, L. (2016). Transnational Media Coverage of the ISIS Threat: A Global Perspective?. *International Journal of Communication*, 10(20), 766-785.